บทที่ 1

กลวิธีการประพันธ์แนวกระแสสำนึก

กลวิธีการประพันธ์นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของนวนิยาย นอกเหนือไปจากองค์ประกอบอื่น อันได้แก่ รูปแบบ (Form) โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) ฉาก (Setting) หรือแนวคิดและแก่นเรื่อง (Concept and Theme) เนื่องจากกลวิธีการประพันธ์เป็นวิธีหนึ่งที่นักประพันธ์สามารถพาผู้อ่านไปสู่เป้าหมายของนวนิยายได้ กลวิธีการประพันธ์มีอยู่หลายรูปแบบซึ่งก็ขึ้นอยู่กับนักประพันธ์ว่าจะใช้รูปแบบใดเพื่อทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจตัวนวนิยายและความคิดที่เขาต้องการสื่อได้อย่างมีประสิทธิผลที่สุดทั้งด้านเนื้อหาและอรรถรส ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กลวิธีการประพันธ์เป็นรูปแบบเฉพาะตัวของนักประพันธ์แต่ละคนที่จะใช้กลวิธีการประพันธ์ของเขาเองเพื่อนำเสนอแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายอื่นๆที่แทรกอยู่ในนวนิยายแต่ละเรื่อง ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกก็เช่นกัน เราพบว่ากลวิธีการประพันธ์ที่ใช้ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกนั้นมีทั้งลักษณะที่เป็นทั้งสิ่งใหม่และสิ่งเก่าที่เรียกกันว่า ขนบนิยม (convention) นำมาผสมผสาน ดัดแปลงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ดังนั้น ในบทนี้ เราจึงมุ่งศึกษากลวิธีการประพันธ์ของนักประพันธ์แนวกระแสสำนึก 2 คน คือ เวอร์จิเนีย วูล์ฟ และวิลเลียม โฟล์คเนอร์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่า ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของนักประพันธ์ทั้งสองนี้มีกลวิธีการประพันธ์แนวกระแสสำนึกที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยจะศึกษา

- กลวิธีการเล่าเรื่อง (Narrative Technique) ซึ่งจะวิคราะห์การใช้มุมมอง (Point of View) โดยจะแสดงให้เห็นวิธีการเลือกผู้เล่าเรื่องทั้งแบบบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 3 ที่มีมุมมองและรูปแบบการเล่าแตกต่างกัน กลวิธีทางภาษา (Language Technique)จะวิเคราะห์

- กลวิธีทางภาษา (Language Technique)จะวิเคราะห์

1. ลีลาการใช้ภาษา (Language Stye) อันได้แก่ รูปประโยคและถ้อยคำในแง่ของความสอดคล้องของภาษากับรูปแบบของนวนิยาย และตัวละคร

2. ภาพพจน์ (Imagery) จะแสดงให้เห็นการใช้ภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ ลักษณะของตัวละครและฉาก เหตุการรณ์ อันสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางความคิดที่เกิดในสมองของตัวละคร

- กลวิธีการตัดต่อและย้อนเวลา (Montage and Flashback Technique) จะวิเคราะห์ให้เห็นการทำลายความต่อเนื่องของเวลากับสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างเวลาภายนอกกับเวลาภายในกระแสสำนึก ใน 3 กรณี ได้แก่

1. เมื่อตัวละครหมกมุ่นอยู่กับกระแสความคิดของตนเอง
2. เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน
3. เมื่อเหตุการณ์หนึ่งๆมีผู้เล่าหรือผู้สังเกตการณ์มากกว่า 1 คน

กลวิธีการเล่าเรื่อง (Narrative Technique)

ในนวนิยายแบบเก่า (Old Novel) นั้น มักจะมีลักษณะเป็นเรื่องราวที่ได้รับการบอกเล่าจากผู้เล่าหรือผู้แต่งนั่นเอง ผู้เล่าไม่เพียงแต่รอบรู้ไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ยังได้ปรากฏตัวตนให้ผู้อ่านเห็นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งเรื่อง ในกรณีนี้ไม่เพียงแต่นวนิยายที่มีมุมมองแบบบุรุษที่ 3 (third-person- point of view) เท่านั้น แต่ในนวนิยายที่ใช้มุมมองแบบบุรุษที่ 1 (first-person point of view) ซึ่งผู้เล่าทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียง (mouthpiece) ให้กับผู้แต่งอยู่แล้ว แต่ผู้แต่งก็จะหาโอกาสเข้ามาแทรกแซงอยู่เสมอ เช่น ในเรื่อง Moll Flanders ซึ่งเดอโฟ (Defoe) ก็ได้เข้ามาแทรกแซงหลายต่อหลายครั้งเช่นกัน มาร์ติน สไตน์มานน์ จูเนียร์ (Martin Steinmann,Jr.) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในการเล่าโดยใช้มุมมองแบบบุรุษที่ 3 ของนวนิยายแบบเก่านั้น ผู้เล่ามีตัวตนอยู่ทุกหนทุกแห่ง โดยโครงสร้างแล้ว เขาทำให้เรารู้สึกถึงการปรากฏตัวของเขาโดยวิธีทางขนบนิยมอย่างสัพพัญญู (Omniscient) การพรรณนา(Description) และการสร้างตัวละครแบบแผน (Block character) รวมไปถึงขนบนิยมอย่างสรรพนามเรียกขานผู้อ่าน ("ท่านผู้อ่านที่รัก") การชักจูงโน้มน้าวใจผู้อ่านให้คล้อยตาม (Persuasive Definitions) หรือการเล่าให้เห็นภาพเหตุการณ์โดยรวม (Panoramic Narration) เป็นต้น[1]

แต่นับจากต้นศตวรรษที่ 20 ก็ได้เกิดนวนิยายสมัยใหม่ที่เป็น ปฏิกิริยาต่อต้านรูปแบบสัจนิยม บทบาทผู้เล่าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนวนิยายรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า นวนิยายแนวกระแสสำนึก (stream-of-consciousness novel) ซึ่งปรากฏขึ้นในทศวรรษที่ 20 (ค.ศ.1920-1929) บทบาทของผู้เล่า (narrator) ในฐานะกระบอกเสียงของนักประพันธ์ได้ลดน้อยลงไปมาก ในนวนิยายรูปแบบนี้ ผู้เล่าอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางที่ถ่ายทอดความคิดของตัวละครอย่างละเอียดที่สุดโดยไม่มีการสอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวลงไป หรือผู้เล่าอาจจะ

---

[1] Jacques Souvage, "Narrative Technique in the Novel : The Dramatized Novel and Point of View" in The Stream-of-Consciousness Technique in the Modern Novel ed. Erwin R.Steinberg (New York : Kennikat press, 1979), p.11.

เป็นตัวละครในเรื่องที่เล่าความคิดของตนเองออกมาตามมุมมองของตน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็จะเน้นที่การแสดงให้เห็นกระบวนการทางความคิดของตัวละคร ดังที่เวอร์จิเนีย วูล์ฟได้เคยกล่าวไว้ว่า

"Let us record the atoms as they fall upon the mind in the order in which they fall, let us trace the pattern, however disconnected and incoherent in appearance, which each sight or incident scores upon the consciousness."[2]

คำกล่าวนี้จัดว่าเป็นแนวคิดหลักของนวนิยายแนวกระแสสำนึกที่ต้องการจะตีแผ่โลกภายในจิตใจของตัวละครออกมาอย่างละเอียดที่สุดข้อหนึ่งนั่นเอง และเช่นเดียวกัน วิลเลียม ฟอล์คเนอร์ก็ต้องการเปิดเผยโลกภายในจิตใจของตัวละคร แต่ฟอล์คเนอร์ก็ยังคงให้ความสำคัญกับเนื้อเรื่องของนวนิยายอย่างเห็นได้ชัด

แม้จุดประสงค์จะคล้ายคลึงกัน แต่ในเรื่องของการใช้มุมมองอันเป็นกลวิธีการเลือกผู้เล่าเรื่องนั้น นักประพันธ์แนวกระแสสำนึกทั้งสองต่างก็มีวิธีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เวอร์จิเนีย วูล์ฟนิยมใช้ผู้เล่าบุรุษที่ 3 ที่ไม่ปรากฏตัวตนต่อผู้อ่าน ซึ่งความจริงแล้วผู้เล่าประเภทนี้ก็คือตัวตนที่ 2 ของนักประพันธ์ซึ่งซ้อนอยู่ในตัวของผู้เล่าบุรุษที่ 3 นั่นเอง แม้จะไม่ปรากฏตัวในเรื่องแต่เราก็ยังรับรู้ถึงตัวตนของผู้เล่าได้ตลอดเวลาโดยจะสังเกตได้จากการบอกว่า ใครเป็นผู้เล่า เช่น คำว่า she thought หรือ he thought เป็นต้น ผู้เล่าสามารถล่วงรู้ความในใจของตัวละคร และถ่ายทอดความคิด อารมณ์ของตัวละครออกมาโดยใช้กลวิธีที่เรียกว่า บทรำพึง (interior monologue) ผู้เล่าที่ไม่ปรากฏตัวนี้จะเลือกเปลี่ยนมุมมองไปยังตัวละครอย่างแนบเนียนราวกับปล่อยให้ตัวละครส่งต่อมุมมองกันเองตลอดเวลา ส่วนผู้เล่าของวิลเลียม ฟอล์คเนอร์นั้นจะเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 1 นั่นคือตัวละครทำหน้าที่เป็นผู้เล่าโดยตรง ไม่ผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลที่ 3 ยกเว้นในส่วนสุดท้ายของนวนิยายเรื่อง The Sound and the Fury ที่ฟอล์คเนอร์ในฐานะนักประพันธ์ปรากฏตัวออกมาเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 3 กลวิธีที่ใช้ถ่ายทอดเหตุการณ์รวมทั้งความคิดของตัวละครผู้เล่า จะใช้บทรำพึงเช่นเดียวกัน และด้วยการใช้ผู้เล่าบุรุษที่ 1 ที่ใช้สรรพนามว่า "I" หรือ "ฉัน"ของฟอล์คเนอร์นี่เองที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวละครมากกว่าการใช้ผู้เล่าบุรุษที่ 3 ของวูล์ฟ เนื่องจากผู้อ่านสามารถจะรับรู้ความคิด ความรู้สึกของตัวละครได้โดยตรง และการใช้สรรพนามว่า "ฉัน" นั้นก็ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเสมือนว่า ตัวละครมานั่งเล่าความในใจให้ฟังอยู่เบื้องหน้าอย่างหมดเปลือกโดยไม่ต้องผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลอื่นอีกทอดหนึ่ง แต่วิธีนี้ก็ค่อนข้างจะจำกัดมุมมองของผู้อ่านให้แคบลงมากขึ้นเช่นกัน เพราะถึงแม้ว่า ผู้อ่านจะรับรู้ทุกอย่างในความคิดของตัวละครได้อย่างลึกซึ้งละเอียดลออ

---

[2] Verginia Woolf, "Modern Fiction" in The Stream-of-Consciousness Technique in the Modern Novel ed.Erwin R.Steinberg (New York : Kennikat press, 1979) p.67 .

แต่ผู้อ่านจะถูกตรึงให้หมกมุ่นกับทัศนคติของตัวละครมากเกินไป จนบางครั้งก็ยากที่จะแยกแยะความถูกต้องและอคติของตัวละครผู้เล่าได้ การที่โฟล์คเนอร์ใช้ผู้เล่าหลายคนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวละครได้บอกเล่าความคิดของตนเองซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากผู้เล่าคนอื่น ทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้เหตุการณ์มากมายหลากหลายยิ่งขึ้นนั่นเอง

การเล่าโดยใช้บทรำพึงนับเป็นกลวิธีพื้นฐานของนวนิยายแนวกระแสสำนึก[3] สำหรับวูล์ฟจะใช้บทรำพึงพรรณนาความในใจของตัวละครผ่านผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 แต่มิใช่แบบขนบนิยมก่อนหน้านี้ เพราะแม้วูล์ฟจะใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 แต่จะเห็นว่าผู้เล่าจะไม่เข้าไปแทรกแซงหรือสอดแทรกความคิดส่วนตัวของตน นั่นคือ ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและเชื่อมโยงตัวละครหรือเหตุการณ์เข้าด้วยกันเท่านั้น เหตุการณ์ทุกอย่างในเรื่องจะถูกผู้เล่าควบคุมไว้อย่างรัดกุม เพราะผู้อ่านอาจจะไม่สังเกตว่าถูกจำกัดให้รับรู้เฉพาะจุดที่ผู้เล่าต้องการเล่า แต่จะรู้สึกว่ามองเห็นภาพเหตุการณ์ต่างๆได้ทุกอย่าง จนดูเหมือนกับผู้เล่ามิได้ควบคุมเรื่อง แต่ปล่อยให้ทุกอย่างดำเนินไปเรื่อยๆ ไม่มีจุดหมาย ซึ่งความจริงแล้ว เป็นความตั้งใจของผู้เล่าที่ต้องการแสดงให้ผู้อ่านเห็นลักษณะของกระบวนการทางความคิดและกระแสสำนึกที่ไหลไปมาตลอดเวลานั่นเอง การใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 ของวูล์ฟนั้นจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 ของโฟล์คเนอร์ ในขณะที่ผู้เล่าของวูล์ฟจะมีลักษณะเฉพาะตัวแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากแบบขนบนิยม คือ จงใจเน้นให้เห็นความคิด อารมณ์ ความรู้สึกมากกว่าการกระทำและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่การใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 ในส่วนที่ 4 ของ The Sound and the Fury กลับเป็นแบบขนบนิยมอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นส่วนที่โฟล์คเนอร์ตั้งใจสร้างขึ้นมาเพื่อจะเล่าเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ภายนอก เพื่อเสริมให้เรื่องราวกระจ่างชัดมากขึ้น เราจะเห็นการเน้นการกระทำ พฤติกรรมภายนอกของตัวละครมากกว่าสนใจกระบวนการทางความคิดของตัวละคร ซึ่งจะแตกต่างจากผู้เล่าของวูล์ฟที่มุ่งเน้นความสนใจไปที่การถ่ายทอดกระบวนการทางความคิดของตัวละครอย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งในส่วนที่ 4 นี้เองที่ทำให้โรเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Robert Humpfrey) เสนอว่า The Sound and the Fury เป็นนวนิยายแนวกระแสสำนึกที่ไม่เต็มรูปแบบ[4]

---

[3] ม.ร.ว.กองกาญจน์ ตะเวทิกุล , " นวนิยายอิมเพรสชั่นนิสต์ต้นศตวรรษที่ 20," วารสารอักษรศาสตร์ 18 (มกราคม 2529) : 42.

[4] Robert Humphrey, The Stream-of-Consciousness Techique in the Modern Novel (London : the Regents of the University of California, 1954) p.121.

กลวิธีของวูล์ฟที่ให้ผู้เล่าเลือกเปลี่ยนมุมมองไปยังตัวละครแต่ละคนนั้นเป็นกลวิธีที่แนบเนียนจนผู้อ่านรู้สึกเสมือนว่าตัวละครมีการ"รับส่ง"[5] ความคิดกันเอง และเกือบจะมิได้สังเกตตัวตนของผู้เล่าในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความคิดของตัวละครแต่ละตัวโดย เนื่องจากผู้เล่าจะเปิดโอกาสให้ตัวละครได้แสดงความคิดของได้อย่างเสรีนั่นเอง ดังเช่น ฉากการเลี้ยงอาหารค่ำในเรื่อง To the Lighthouseเราจะเห็นการเล่าเหตุการณ์ด้วยการเปลี่ยนมุมมองไปมาระหว่างตัวละครหลายตัวที่ชุมนุมกันอยู่ ณ ที่นั้นอย่างแนบเนียน ในการเลี้ยงอาหารค่ำนี้ ผู้จัดคือ นางแรมเซย์ (Mrs.Ramsay) เราจะเห็นว่าเธอได้สนใจเฝ้าดูสมาชิกในโต๊ะอาหารอย่างใกล้ชิด ผู้อ่านจะสามารถติดตามความคิดของเธอที่มีต่อบุคคลในที่นั้นทีละคน และเห็นได้ชัดถึงการทำงานของกระแสสำนึกที่เคลื่อนไหวไปมาตลอดเวลาของนางแรมเซย์ได้เป็นอย่างดี นับตั้งแต่เริ่มคิดคำนึงเกี่ยวกับชีวิตลักษณะนิสัยและอารมณ์ของเธอที่มีต่อชาร์ลส์ แทนสลีย์(Charles Tansley) เลยมาถึงวิลเลียม แบงส์(William Bankes) ซึ่งเธอคิดอย่างเห็นอกเห็นใจว่า เขาคงจะเป็นชายโสดที่มีชีวิตโดดเดี่ยวเงียบเหงา

> And so then,she concluded addressing herself by bending silently in his direction to William Bankes-poor man! who had no wife and no children, and dined alone in lodgings except for to-night; and in pity for him,. . .[6]

พอจบความคิด ผู้อ่านจะได้ยินเสียงนางแรมเซย์เอ่ยถามวิลเลียม แบ็งส์ทันทีว่า

> "Did you find your letters? I told them to put them in the hall for you," she said to Willliam Bankes.[7]

เราจะเห็นการใช้คำว่า เธอกล่าว (she said) เพื่อเป็นการดึงผู้อ่านให้กลับออกมาจากกระแสสำนึกของนางแรมเซย์และนำผู้อ่านเข้าสู่สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นต่อไป โดยจะเห็นได้ว่าทันทีที่จบคำถามประโยคนี้ ผู้เล่าก็จะละความสนใจจากนางแรมเซย์ และเปลี่ยนมุมมองมาที่ลิลี

---

[5] ม.ร.ว.กองกาญจน์ ตะเวทีกุล , " นวนิยายอิมเพรสชั่นนิสต์ต้นศตวรรษที่ 20,": 42.

[6] Virginia Woolf, To the Lighthouse (London : Panther books, 1985), p.74.

[7] Ibid.

บริสโค (Lily Briscoe) จิตรกรสาวแทน และเราจะพบว่าลิลีนั้นได้จับตามองนางแรมเซย์มาโดยตลอดตั้งแต่เมื่อเข้ามานั่งที่โต๊ะอาหาร เธอมองเห็นอาการที่นางแรมเซย์ถามวิลเลียม แบ็งส์อย่างอ่อนโยนก็เริ่มความคิดเกี่ยวกับนางแรมเซย์

How old she looks,how worn she looks, she thought, and how remote. Then when she turned to William Bankes, smiling, it was as if the ship had turned and had struck its sails again, and Lily thought with some amusement because she was relieved, Why does she pity him? [8]

เธอรู้สึกไม่เห็นด้วยกับกรณีที่นางแรมเซย์ มีท่าทางเห็นอกเห็นใจวิลเลียม แบ็งส์ เพราะลิลีคิดในอีกแง่หนึ่งว่า ตอนนี้วิลเลียม แบ็งส์อาจจะพอใจและมีความสุขกับสภาพชีวิตแบบนี้ก็ได้ เขาเองก็ยังหนุ่มและมีหน้าที่การงานทำ แต่ฉับพลัน ความคิดเกี่ยวกับผู้อื่นก็หยุดชะงัก เปลี่ยนมาเป็นคิดถึงเรื่องของตนเองทันทีที่ตระหนักถึงคำว่า งาน

And it was not true, Lily thought; it was one of those misjudgments of hers that seemed to be instinctive and to arise from some need of her own rather than of other people's. He is not in the least pitiable. He has his work, Lily said to herself. She remembered, all of a sudden as if she had found a treasure, that she too had her work. [9]

จบจากความคิดคำนึงของลิลี ผู้อ่านก็จะได้ยินคำตอบของวิลเลียม แบ็งส์ ตอบคำถามของนางแรมเซย์ต่อเนื่องทันที

It's odd that one scarcely gets anything worth having by post, yet one always wants one's letters,' said Bankes. [10]

---

[8] Ibid.

[9] Ibid.

[10] Ibid.

อีกครั้งที่เราจะเห็นวิธีการเปลี่ยนมุมมองของผู้เล่า นั่นคือดึงผู้อ่านออกจากกระแสสำนึกของตัวละครที่กำลังไหลไปเรื่อยๆ ก่อนจะนำผู้อ่านมาสู่เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ภายนอก โดยการแทรกบทสนทนาเข้าไปและบอกด้วยว่าใครเป็นผู้พูดเพื่อมิให้เกิดการสับสน แล้วจึงเชื่อมบทสนทนานี้โยงเข้ากับตัวละครอื่นต่อไป ซึ่งในช่วงนี้ผู้เล่าได้เปลี่ยนมุมมองจากลิลีมาเป็นชาร์ลส์ แทนสลีย์

จากคำสนทนาของคนทั้งสอง เมื่อผู้เล่าเปลี่ยนมุมมองไปยังชาร์ลส์ แทนสลีย์ ก็จะพบว่าเขาค่อย ๆ วางช้อนลงกลางจานอย่างเบื่อหน่าย พร้อมกับได้ยินความคิดในใจของเขาว่า ช่างเป็นการสนทนาที่เบื่อเสียจริง ๆ

What damned rot they talk, thought Charles Tansley,[11]

ผู้อ่านจะเห็นการรายงานจากผู้เล่าถึงอากัปกิริยาที่ชาร์ลส์กระทำต่อจากความคิดว่า เขา

. . . laying down his spoon precisely in the middle of his plate, which he had swept clean,[12]

หลังจากที่ผู้เล่าได้กลับมาในความคิดของลิลีอีกครั้งเราจะพบว่าลิลีกำลังคิดว่าแทนสลีย์คงจะอิ่มแล้วโดยคาดคะเนจากท่าทางที่เขาแสดงออก

. . . as if, Lily thought (he sat opposite to her with his back to the window precisely in the middle of view), he were determined to make sure of her meals,[13]

เราจะเห็นการสลับมุมมองของตัวละครเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลัน เนื่องจากผู้เล่ามิได้ละเลยที่จะแสดงให้ผู้อ่านได้ทราบถึงอารมณ์ ความรู้สึกชั่วขณะของชาร์ลส์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาขณะนั้น ก่อนจะมาสนใจจับจ้องกับลิลีซึ่งก็กำลังคิดต่อเนื่องไปเรื่อยๆอยู่คนเดียว และผู้อ่านจะเห็นความตั้งใจของผู้เล่าที่พยายามจะแทรกเหตุการณ์ปัจจุบันภายนอกให้ผู้อ่านได้รับรู้ไปพร้อมๆกับ

---

[11] Ibid

[12] Ibid.

[13] Ibid.

กระแสความคิดของตัวละคร โดยการใช้วงเล็บแบ่งแยกสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกและความคิดภายในไว้อย่างชัดเจน ไม่ปะปนกัน ดังเราจะเห็นได้จากตัวอย่างนี้ว่า ผู้เล่าบอกให้ผู้อ่านทราบในวงเล็บผ่านสายตาของลิลีที่กำลังสังเกตเขาว่า เขานั่งตรงข้ามกับลิลีพอดีโดยหันหลังให้กับหน้าต่าง ลิลีจึงสังเกตเขาได้โดยง่าย ในขณะที่ความคิดเดิมของเธอก็ยังคงดำเนินอยู่ และ ด้วยการรับส่งความคิดของตัวละครโดยการเปลี่ยนมุมมองของผู้เล่าเช่นนี้ ทำให้เราสามารถล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในกระแสสำนึกของตัวละครได้อย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดก็ตาม และเรายังสามารถติดตามเหตุการณ์ภายนอกที่เกิดอยู่รอบข้างตัวละคร ไปพร้อมๆกับความคิดของตัวละครได้ด้วย

เราจะเห็นว่า กลวิธีการเล่าเรื่องของวูล์ฟเกิดจากการส่งกระแสความคิดจากตัวละครผ่านสื่อกลาง คือ ผู้เล่า ดังนั้น มุมมองของผู้เล่าจึงไม่หยุดนิ่งแต่จะเคลื่อนย้ายไปมาอยู่เสมอ จากตัวละครหนึ่งไปสู่ตัวละครหนึ่ง ความคิดของตัวละครแต่ละตัวจึงคูราวกับจะรับส่งกันไปมาตลอด เพราะหลังจากที่ตัวละครตัวหนึ่งคิดจบ ผู้เล่าก็จะเชื่อมโยงความคิดต่อเนื่องไปสู่ตัวละครอีกตัวทันที เช่น ความคิดสลับระหว่าง ชาร์ลส์ กับ ลิลี แต่สำหรับกลวิธีการเล่าเรื่องของวิลเลียม ไฟล์คเนอร์ เขาจะใช้การเปลี่ยนตัวผู้เล่าซึ่งเป็นตัวละครในเรื่องเป็นตอนๆไป มิได้มีการถ่ายทอด สลับกันไปมาเช่นที่วูล์ฟกระทำ

ใน The Sound and the Fury นั้น ตัวละคร 3 คนคือ เบนจี (Benjy) เควนติน (Quentin) และเจสัน (Jason) จะแบ่งกันทำหน้าที่ผู้เล่าคนละตอน โดยในตอนที่ 1 นั้น ผู้เล่าคือ เบนจี ชายปัญญาอ่อน ตอนที่ 2 คือ เควนติน พี่ชายคนโต เป็นผู้เล่าความคิดอันสับสนในวันสุดท้ายก่อนที่เขาจะฆ่าตัวตาย และตอนที่3คือ เจสัน ผู้เห็นเงินเป็นพระเจ้าและเห็นแก่ตัว

เนื่องจากเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 1 และใช้บทรำพึงในการเล่าจึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว ใกล้ชิดกับตัวละครราวกับได้เข้าไปอยู่ในใจของตัวละคร แต่ทว่า ผู้อ่านจะไม่สามารถล่วงรู้ความคิดที่แท้จริงของตัวละครอื่นได้ นอกจากตัวละครผู้เล่าเรื่อง นักประพันธ์ตั้งใจจำกัดมุมมองของผู้อ่านในแต่ละตอนโดยสร้างผู้เล่าขึ้นมาหลายคนที่มีความคิดที่แตกต่างกันออกไป ผลก็คือ ผู้อ่านจะได้รับข้อมูลและความสนใจที่แตกต่างของผู้เล่าแต่ละคน แต่ขณะเดียวกัน ผู้อ่านก็คงต้องยอมรับว่าไฟล์คเนอร์มีวิธีที่ทำให้เรื่องราวมีความซับซ้อนขึ้นจากข้อมูลมากมายที่เล่าผ่านมุมมองของผู้เล่าเหล่านี้ด้วยเช่นกัน ด้วยการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้ของไฟล์คเนอร์ ผู้อ่านจำเป็นต้องตีความและเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหมดมาปะติดปะต่อเป็นเรื่องราวตามความเข้าใจของตนเอง และข้อเท็จจริงเหล่านี้อาจมีทั้งส่วนที่เป็นความจริงและความบิดเบือนรวมอยู่ เพราะข้อเท็จจริงที่ผู้อ่านได้รับมาในแต่ละตอนนั้นก็มาจากมุมมองของผู้เล่าแต่ละคนซึ่งมีความคิด นิสัยที่แตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น การเลือกใช้มุมมองที่จำกัดการรับรู้เช่นนี้ ทำให้นวนิยายแนวกระแสสำนึกเรื่อง The Sound and the Fury มีลักษณะของ“การขมวดปม” (Suspense) เพราะผู้อ่านจะเกิดความรู้สึก

ตลอดเวลาว่าเรื่องราวนี้มีความลึกลับซ่อนเงื่อนอยู่ในความสับสน วุ่นวายของเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันที่ปะปนกันอยู่ในความทรงจำและวนเวียนอยู่ในกระแสสำนึกของตัวละครแต่ละตัว

ในตอนที่ 1 ซึ่งเบนจีได้เล่ากระแสสำนึกของเขาในลักษณะของคนปัญญาอ่อน เรื่องราวเหตุการณ์มากมายพรั่งพรูอยู่ในกระแสสำนึกอันสับสน ลักษณะการเล่าของเบนจีเป็นการรายงานสิ่งที่เขารับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้น เราจึงมักจะเห็นเพียงการบอกว่า ใครเป็นคนพูดหรือใครเป็นคนกระทำอากัปกริยาต่างๆซึ่งเล่าอย่างง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เช่น ในฉากเล่นน้ำที่ลำธาร เราจะเห็นวิธีการเล่าของเบนจี โดยการถ่ายทอดบทสนทนาทีละประโยค ทีละคน โดยบอกเล่าว่าใครพูดและยังรายงานการเคลื่อนไหวของพวกเขาทุกขั้นตอนที่ตาของผู้เล่ามองเห็น

"It's not wet." Caddy said. She stood up in the water and looked at her dress. "I'll take it off." she said. "Then it'll dry."

"I bet you wont." Quentin said.

"I bet I will." Caddy said.

"I bet you better not."Quentin said. Caddy came to Versh and me and turned her back. "Unbutton it, Versh." she said. [14]

บทร่ำพึงในตอนที่ 2 ซึ่งเป็นตอนที่เควนตินเป็นผู้เล่านั้น จะสับสนวกวนกว่าเบนจี เพราะบางครั้งเขาจะเล่าเหตุการณ์ด้วยความมีระเบียบ มีลำดับขั้นตอน แต่บางครั้งเขาก็จะปล่อยอารมณ์ให้ล่องลอยไปเรื่อยๆจนไม่สามารถเรียบเรียงเป็นเรื่องราวได้ จากตัวอย่างต่อไปนี้ เราจะเห็นกลวิธีการเล่าเรื่องของเควนตินว่าแตกต่างไปจากเบนจีอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากในช่วงเวลาปกติเควนตินสามารถเล่าเรื่องได้อย่างมีลำดับ เข้าใจได้ง่าย

I turned out the light and went into my bedroom, out of the gasoline but I could still smell it. I stood at the window the curtains moved slow out of the darkness touching my face like someone breathing asleep, breathing slow into the darkness again, leaving the touch. [15]

---

[14] William Faulkner, The Sound and the Fury (New York : Random House, 1956), pp.20-21.

[15] Ibid. p.214.

แต่เมื่อเขาเกิดความสับสนมากเกินไป ความรู้สึกนึกคิดต่างๆจากจิตใต้สำนึกจะประดังเข้ามาพร้อมๆกันจนผู้อ่านไม่เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆเหล่านั้น เพราะแต่ละความคิดมีลักษณะขาดวิ่นไม่ปะติดปะต่อจากข้อความข้างบน เราจะเห็นว่า เควนตินเล่าถึงสิ่งที่เขาได้กระทำอยู่ ซึ่งก็เป็นวิธีการเล่าที่เรียบง่าย แต่ในช่วงต่อมา ข้อความจะไม่ต่อเนื่องกับการเล่าก่อนหน้านี้ เพราะเป็นการเล่าถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ติดตรึงอยู่ในความทรงจำ ซึ่งโฟล์คเนอร์ได้ใช้ตัวอักษรเอนเป็นการแสดงให้ผู้อ่านทราบว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างช่วงเวลากัน

after they had up stairs Mother lay up in her chair,the camphor handkercheif to her mouth. Father hadn't move he still sat beside her holding her hand the bellowing hammering away like no place for it in silence .[16]

ต่อมาก็เป็นเหตุการณ์ในอดีตอีกครั้ง ซึ่งก็ไม่ต่อเนื่องกับเหตุการณ์ก่อนหน้านี้อีกเช่นกัน

When I was little there was a picture in one of our books, a dark place into which a single weak ray of light came slanting upon two faces lifted out of the shadow. *You know what I'd do if I were a king?*[17]

จะเห็นว่า มีการใช้ตัวอักษรขนาดปกติสลับกับตัวอักษรเอนเป็นช่วงๆ เพื่อบอกความแตกต่างทางช่วงเวลาหรือความคิด

แต่ในตอนที่ 3 ซึ่งเจสันเป็นผู้เล่านั้น เราจะพบวิธีการเล่าที่แตกต่างไปจากสองผู้เล่าก่อนหน้านี้ กล่าวคือ เบนจีและเควนตินใช้บทรำพึงเล่าเรื่องที่เต็มไปด้วยความสับสน วกวนไปมา แต่ทว่าเจสันกลับมีวิธีการเล่าเรื่องที่มีลำดับขั้นตอนที่ค่อนข้างชัดเจน มีการกลั่นกรองความคิดเรียบร้อยแล้ว แม้จะเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้วก็ตาม การเล่าจึงไม่วกวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้ เจสันครุ่นคำนึงอย่างเสียดสีถึงเสียงนินทาที่เขาได้รับและความอัปยศที่เกิดกับวงศ์ตระกูล อันเนื่องมาจากการกระทำของแคดดีและเควนติน

---

[16] Ibid.

[17] Ibid.

All the time I could see them watching me like a hawk, waiting for a chance to say Well I'm not surprised I expected it all the time the whole family's crazy. Selling land to send him to Harvard and paying taxes to support a state University all the time that I never saw except twice at a baseball game and not letting his daughter's name be spoken on the place . . .[18]

ทั้งยังกล่าวเสียดสีบิดาผู้ล่วงลับไปแล้วเกี่ยวกับพฤติกรรมการติดสุราเรื้อรังอีกด้วย

Father wouldn't even come down town anymore but just sat there all day with the decanter I could see the bottom of his nightshirt and his bare legs and hear the decanter linking until finally T.P. had to pour it for him . . .[19]

แม้แต่คำตอบโต้ระหว่างเขากับการดา เมื่อถูกเธอตำหนิที่เขาเอ่ยเสียดสีบิดาผู้ล่วงลับอย่างชิงชังไร้ความเคารพ เราก็ยังจะเห็นได้ว่าคำโต้ตอบเหล่านี้ ถึงแม้จะพรั่งพรูอย่างรวดเร็วในกระแสสำนึก ตามอารมณ์ความรู้สึก คล้ายกับของเควนติน แต่ก็ยังมีลำดับขั้นตอนที่เข้าใจได้ง่าย ไม่สับสนยากแก่การปะติดปะต่อเมื่อเปรียบเทียบกับบทรำพึงของเควนติน และเป็นที่น่าสังเกตว่าตอนของเจสันจะเล่าในลักษณะของการวิจารณ์เหตุการณ์และตัวละครมากกว่าที่จะเน้นเพียงการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกเท่านั้นอย่างในเช่นตอนของเควนติน

และในนวนิยายเรื่องต่อมาของโฟล์คเนอร์คือ As I Lay Dying นั้น โฟล์คเนอร์ก็ยังคงใช้กลวิธีเล่าโดยใช้บทรำพึงกับตัวละครซึ่งเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 1 ในการเล่าเรื่องเช่นเดียวกัน มีลักษณะการเล่าแบบมีลำดับขั้นตอน มีการกลั่นกรองความคิด ที่ไม่สับสนแม้จะเป็นการแทรกเรื่องราวในอดีตเข้ามา เช่น การเล่าเรื่องของคาร์ลที่มีความชัดเจนในเรื่องของเวลาในปัจจุบันและอดีตคล้ายกับการเล่าของเจสัน เช่น ตอนที่เขาเล่าถึงสาเหตุที่จูเวลได้ม้ามา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อจูเวลอายุได้ 15 ปี ผู้อ่านจะเห็นรอยต่อของเหตุการณ์ในปัจจุบันและอดีตอย่างชัดเจนคือการบอกว่าเหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นเมื่อเขาอายุ 15 ปี

---

[18] Ibid.

[19] Ibid.

He sits on the horse , glaring at Vernon , his lean face suffused up to and beyond the pale rigidity of his eyes. The summer when he was fifteen , he took a spell of sleeping. One morning when I went to feed the mules the cows were still in the tie-up and then I heard pa go back to the house and call him.[20]

แต่บางครั้ง ยามที่ตัวละครผู้เล่าปล่อยความคิดให้ฟุ้งกระจายอย่างเผลอไผล เราจะเห็นกระบวนการทางความคิดที่สับสน วุ่นวายอย่างที่ตัวละครอาจไม่รู้ตัวและควบคุมไม่ได้ในลักษณะเดียวกับของเควนติน เช่น ดิวอี เคลล์ที่เฝ้าเป็นกังวลกับการตั้งครรภ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใดก็ตาม เธอก็ยังคงคิดถึงสิ่งที่เป็นกังวลในใจปะปนกับความคิดอื่นๆอยู่ตลอดเวลา

Once I wake with a black void rushing under me. I could not see. I saw Vardaman rise and go to the window and strike the knife into the fish, the blood gushing, hissing like steam but I could not see. He'll do as I say. He always does. I can persuade him to anything. You know I can. Suppose I say Turn here. That was when I died that time. Suppose I do. We'll go to New Hope. We wont have to go to town .[21]

ผู้อ่านอาจจะแยกแยะไม่ออกเลยว่า เป็นความจริงหรือจินตนาการจากจิตใต้สำนึกผสมผสานกับเหตุการณ์ที่เธอเห็นวาร์คามานชำแหละปลา จนกลายเป็นภาพความคิดว่า เธอได้ฆ่าคาร์ลตาย ซึ่งทำให้เราทราบว่า ในส่วนลึกของจิตใจ เธอเกลียดชังคาร์ลอย่างยิ่ง

I rose and took the knife from the streaming fish still hissing and I killed Darl .[22]

ในเรื่องนี้ โฟล์คเนอร์ได้ใช้ตัวละครทำหน้าที่ผู้เล่าถึง 16 คน รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแง่มุมความคิดซึ่งแตกต่างกันออกไปโดยโฟล์คเนอร์เรียกมุมมองแบบนี้ว่า ตูร์ เดอ ฟอร์ซ[23]

---

[20] William Faulkner, As I Lay Dying (New York : Random House, 1964), p.83.

[21] Ibid.

[22] Ibid.

[23] Wesley Morris and Barbara Alverson Morris, Reading Faulkner (Wisconsin : The University of Wisconsin Press,1980), p.150.

(Tour de Force) เหตุการณ์ทุกอย่างได้รับการถ่ายทอดผ่านมุมมองของตัวละครเหล่านี้ถึง 59 ครั้ง ซึ่งแต่ละมุมมองก็อาจจะแสดงภาพเหตุการณ์เดียวกัน แต่ผู้เล่าแสดงความคิดที่ต่างกันหรือเหมือนกันก็ได้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและจุดสนใจของผู้เล่า ตัวอย่างเช่น ในฉากเปิดเรื่อง ผู้เล่าคนแรกคือ คาร์ล (Darl) บุตรชายคนที่2ของแอนซ์ บันเดรน (Anse Bundren) คาร์ลได้เริ่มต้นเล่าเหตุการณ์ที่เขากับจูเวล (Jewel) น้องชายคนที่ 3 เดินตัดทุ่งนาเข้ามาในบ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้คาร์ลจะเดินนำหน้าน้องชาย แต่เขาก็สามารถบรรยายการกระทำของจูเวลด้วยจินตนาการในใจได้อย่างชัดเจน คาร์ลได้พรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพโดยทั่วๆไปของบ้านและรับทราบว่า ขณะนี้ กำลังมีการตระเตรียมสร้างอะไรบางอย่างอยู่ และเราจะพบว่าวิธีการเล่าของคาร์ลเกี่ยวกับผู้เป็นแม่นั้นบ่งบอกนัยบางอย่าง เพราะเขาเอ่ยชื่อของแม่ควบคู่ไปกับโลงศพและตามด้วยเสียงเลื่อยไม้ของแคช (Cash) ผู้เป็นพี่ชายคนโต

> Addie Bundren could not want a better one, a better box to lie in. It will give her confidence and comfort. I go on to the house, followed by the
>
> Chuck Chuck Chuck
>
> of the adze.[24]

ต่อจากนั้น โฟล์คเนอร์เลือกคอรา (Cora) เป็นผู้เล่าคนที่ 2 ซึ่งจะเล่าเหตุการณ์ในช่วงที่เธอคุยกับเคท (Kate) เกี่ยวกับแอดดี (Addie) ผู้เป็นแม่ของคาร์ล ในห้องที่แอดดี้นอนป่วยอยู่ เธอได้เล่าว่า เธอเห็นคาร์ลเดินผ่านห้องไป

> Someone comes through the hall. It is Darl. He does not look in as he passes the door.[25]

และต่อจากมุมมองของคอรา ก็เป็นมุมมองของคาร์ลอีกครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดของคาร์ลต่อเนื่องจากการเล่าครั้งแรกก่อนที่เขาจะผ่านหน้าห้องของแม่ คาร์ลเล่าถึงพ่อและ

---

[24] Faulkner, As I Lay Dying, p.367.

[25] Ibid., p.369.

เพื่อนบ้านชื่อเวอร์นอน ทูล(Vernon Tull)ที่ถามถึงจูเวล ซึ่งทำให้คาร์ลไปนึกถึงจูเวลกับการฝึกม้าที่ลานบ้าน

จากความคิดของคาร์ล ผู้อ่านจะเห็นว่าตัวละครจูเวลมีลักษณะเงียบขรึมและเอาจริงเอาจัง ต่อจากนั้น จึงจะได้ไปสู่ตัวจริงของจูเวล ซึ่งมีวิธีเล่าที่เต็มไปด้วยคำพูดที่เสียดสี รุนแรงคล้ายเจสันใน The Sound and the Fury เมื่อเขาเสียดสีแคชที่ตั้งอกตั้งใจต่อโลงศพให้แม่อย่างดีที่สุด

> It's because he stay out there, right under the window, hammmering and sawing on that goddamn box. Where she's got to see him. Where every breath she draws is full of his knocking and sawing where she can see him saying See. See what a good one I am making for you. I told him to go somewhere else. I said Good God do you want to see her in it.[26]

มุมมองต่อมาเป็นของคาร์ลอีกครั้ง และต่อจากคาร์ลก็เป็นของดอรา และดิวอี เดลล์ (Dewey Dell) ตามลำดับ ในส่วนของน้องสาวของคาร์ลนั้นเธอเล่าความคิดคำนึงในใจเกี่ยวกับคนรักชื่อเลฟ (Lafe) และตัวของเธอ รวมทั้งเล่าถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดในปัจจุบันด้วย อันเป็นกลวิธีการเล่าแบบเดียวกับคาร์ลและดอราก่อนหน้านี้

ด้วยวิธีการสลับสับเปลี่ยนผู้เล่าหลายๆคนมาเล่าเรื่องราวความคิดของตนเองเช่นนี้โดยแบ่งเป็นตอนสั้นๆ ทำให้เราเห็นวิธีการที่โฟล์คเนอร์เริ่มต้นปูพื้นฐานข้อมูลให้ผู้อ่านทีละเล็กละน้อยจากกระแสความคิดของผู้เล่าแต่ละคนที่มีต่อครอบครัวบันเดรน (Bundren) และสมาชิกแต่ละคน แม้บางครั้งดูคล้ายกับเป็นข้อมูลที่แตกต่างกันไปคนละจุด คนละเรื่อง แต่วิธีการเหล่านี้ก็ทำให้เรามองเห็นลักษณะของกระแสสำนึกของตัวละครแต่ละคนที่บันทึกความคิด ความประทับใจที่ต่างคนต่างก็มีเรื่องราวให้จดจำรำลึกถึง อย่างไรก็ตาม ศูนย์กลางที่ทุกคนต่างเพ่งความสนใจไปอย่างเต็มที่ ก็คือ ตัวของแอดดี ผู้เป็นแม่นั่นเอง เช่นเดียวกับผู้เล่าพี่น้องคอมป์สันใน The Sound and the Fury ที่เพ่งความสนใจไปที่ตัวละครแคดดี ด้วยวิธีการเล่าเรื่องด้วยการใช้มุมมองเช่นนี้ ก่อให้เกิดความน่าสนใจ อยากรู้อยากเห็นแก่ผู้อ่าน เนื่องจากผู้อ่านจะรู้สึกสับสน ท่ามกลางรายละเอียดที่ผู้เล่าแต่ละคนพยายามถ่ายทอดตามความคิดและอารมณ์ ความรู้สึกของตนในขณะนั้น โดยเฉพาะในเรื่อง The Sound and the Fury เพราะข้อมูลที่ผู้อ่านได้รับนั้นเป็นเสมือนชิ้นส่วนที่วางอยู่อย่างกระจัดกระจายที่ยังไม่สามารถจะนำมาปะติดปะต่อให้เป็นระเบียบเรียบร้อยได้

---

[26] Ibid. p.372.

อย่างไรก็ตาม กลวิธีการสลับสับเปลี่ยนผู้เล่าใน As I Lay Dying นี้ ก็ทำให้เราหวนกลับไปนึกถึงกลวิธีการเล่าเรื่องของเวอร์จิเนีย วูล์ฟซึ่งใช้การส่งต่อมุมมองของตัวละครสลับกันไปมานั่นเอง เพียงแต่ว่า วูล์ฟใช้ผู้เล่าบุรุษที่ 3 เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการทางความคิดของตัวละครอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้อ่านสามารถทราบมุมมองของตัวละครต่างๆที่มีต่อตัวละครอื่นได้ เช่น ภาพของตัวละครแคลริสสา คัลโลเวย์ แห่ง Mrs. Dalloway ที่ในความคิดของตัวแคลริสสาเองนั้น จะรู้สึกว่าตนเองค่อนข้างอ่อนแอ ต้องการความรัก ความสนใจจากคนรอบข้างตลอดเวลา แต่ทว่าในความคิดของตัวละครอื่น แคลริสสาคือ สุภาพสตรีที่เกิดมาในตระกูลสูง เย่อหยิ่งและเย็นชาต่อผู้อื่น บางครั้งก็ดูถูกบุคคลที่ต่ำต้อยกว่า เช่นเดียวกัน การใช้ผู้เล่าหลายคนที่มีมุมมองสลับกันไปมาหลายๆด้าน ก็ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพอันแตกต่างของตัวละครแต่ละคนได้ดังในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของโฟล์คเนอร์ ที่เราเห็นตัวตนอันหลากหลายของแคดดี คอมป์สัน ผ่านผู้เล่า 3 คนได้ ดังนั้น เราจะเห็นว่า การใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่3 ถ่ายทอดความในใจของตัวละครดังเช่นกลวิธีการเล่าเรื่องของวูล์ฟ หรือการให้ตัวละครทำหน้าที่เล่าเองโดยตรงแบบโฟล์คเนอร์ ก็ดูจะไม่แตกต่างกันนักในแง่ของการให้ภาพของตัวละครและเปิดเผยกระบวนการทางความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครด้วย แต่ในกรณีของโฟล์คเนอร์นั้นจำเป็นจะต้องมีผู้เล่ามากกว่า 1 คน เพราะการใช้ผู้เล่าเพียงคนเดียว อาจเป็นการมองแบบอัตวิสัย (subjective) มากเกินไป ดังนั้น การใช้ผู้เล่าหลายคนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวละครแต่ละตัวได้มีโอกาสชี้แจงตัวเอง อธิบายสาเหตุแห่งการกระทำของตนให้ผู้อ่านได้รับรู้แทนบทบาทหน้าที่ของผู้เล่าแบบบุรุษที่3 [27]

นอกจากนี้ บางครั้งวูล์ฟก็มีกลวิธีดึงผู้อ่านให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวละครชั่วขณะหนึ่งแล้วจึงผลักผู้อ่านออกไปภายนอก และผู้เล่าจะกลับมาแทนที่อย่างฉับไว เช่น ในขณะที่ผู้อ่านกำลังติดตามกระแสสำนึกในใจของตัวละครไปอย่างใกล้ชิดจนลืมนึกถึงผู้เล่า ผู้เล่าก็อาจเข้ามาขัดจังหวะกระแสสำนึกที่กำลังไหลอย่างต่อเนื่อง ด้วยการบอกว่า เธอคิด (she thought) หรืออาจแทรกเรื่องอื่น เหตุการณ์อื่นเข้ามา ดังจะเห็นจากการที่แคลริสสาคิดถึงเรื่องราวต่างๆมากมายระหว่างที่มุ่งหน้ามายังถนนบอนด์สตรีท เช่น การนึกถึงลักษณะนิสัยของตนเองว่า เธอไม่ชอบที่จะด่วนตัดสินผู้ใดว่าเป็นคนแบบนั้นหรือแบบนี้ การนึกถึงว่าเธอเป็นคนที่มีสัญชาตญานในการอ่านคน และนึกเลยไปถึงครั้งที่เธอเป็นสาว ได้โยนเหรียญลงไปในน้ำพุเซอร์เพนไทน์(Serpentine) เมื่อเธอเดินผ่านร้านขายหนังสือชื่อ ฮัทชาร์ดส์ (Hatchards') ก็ได้เห็นหนังสือหลายเล่มเปิดโชว์อยู่ และส่วนหนึ่งของหนังสือเหล่านี้ก็ทำให้แคลริสสาคิดไปถึงเรื่องอื่นอีกมากมาย ระหว่างนั้นเอง บางครั้งผู้เล่าจะแทรก การรายงานเหตุการณ์ภายนอกรอบตัวแคริสสาว่า ขณะนี้ ตำรวจจราจรกำลังยก

---

[27] ม.ร.ว.กองกาญจน์ ตะเวทีกุล , " นวนิยายอิมเพรสชั่นนิสต์ต้นศตวรรษที่ 20,": 46.

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มือขึ้น เสมือนจะทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความแตกต่างของโลกภายในความคิดและโลกภายนอกที่ดำเนินไปพร้อมๆกัน แม้ผู้เล่าจะพยายามไม่ขัดจังหวะโดยใช้วงเล็บเป็นเครื่องมือกันตัวเองออกมาเพื่อให้รู้สึกเสมือนกับเป็นการตระหนักของแคลริสสาเอง แต่ผู้อ่านก็จะรู้สึกถึงตัวตนของผู้เล่าอยู่เสมอ

> Much rather would she have been one of those people like Richard who did things for themselves, whereas, she thought, waiting to cross, half the time she did things not simply, not for themseleves; but to make people think this or that; perfect idiocy she knew (and now the policeman held up his hand) [28]

ดังนั้น จะเห็นว่า ผู้เล่าของวูล์ฟนั้น แม้จะปล่อยให้กระแสสำนึกของตัวละครไหลไปเรื่อยๆ จากเรื่องหนึ่งไปอีกสู่เรื่องหนึ่ง แต่บางครั้งก็จะเข้ามาปรากฏตัวตนขัดขวางกระแสสำนึกหรืออารมณ์ความรู้สึกอันต่อเนื่องของตัวละคร ที่ผู้อ่านกำลังเพลิดเพลินเสมอ อันเป็นความต้องการจะแสดงให้เห็นชัดๆ ระหว่างโลกภายนอก ซึ่งอยู่รอบตัวของตัวละครกับโลกภายในซึ่งเป็นเสมือนอีกโลกหนึ่ง ที่กระแสสำนึกจะพรั่งพรูออกมาอย่างไม่มีขอบเขตและมีความสำคัญมากกว่านั่นเอง แต่ทว่าในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของโฟล์คเนอร์นั้น บ่อยครั้งที่ผู้อ่านจะแยกไม่ออกระหว่างเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจริงกับเหตุการณ์ที่เป็นอดีตไปแล้ว เพราะตัวละครผู้เล่าให้ความสำคัญกับโลกความคิดในอดีตมากกว่าจะไปใส่ใจกับเหตุการณ์อื่นรอบนอก เช่นกรณีของเบนจีและเควนตินใน The Sound and the Fury ที่หมกมุ่นอยู่กับความทรงจำในอดีตเกือบตลอดเวลา และก็มีบางครั้งเช่นกันที่ผู้เล่าเน้นที่การกระทำ(action)มากกว่าเน้นอารมณ์ ความรู้สึก เพราะนักประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นเรื่องราวที่ดำเนินไปจากต้นจนจบอย่างสมบูรณ์ ดังจะเห็นจากเรื่อง As I Lay Dying ความคิดที่พร่างพรูออกมานั้นก็สามารถจะแยกแยะได้อย่างชัดเจน ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปแล้วในอดีตกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน เช่นความคิดของวาร์ดามาน ที่มองเห็นจูเวลนั่งอยู่บนม้าก็หวนไประลึกถึงคำพูดของคาร์ลที่เคยกล่าวไว้เกี่ยวกับจูเวล

> Jewel stops and looks at pa. Jewel's eyes look like marbles.

---

[28] Viginia Woolf, Mrs.Dallaway (Oxford : Oxford University Press,1992) 1992) p.12.

"You leave that horse here," pa says. "We'll all go in the wagon with ma, like she wanted." [29]

เมื่อได้ยินคำว่า ม้า ความคิดของวาร์คามานก็ย้อนไปนึกถึงภาพโลงศพของมารดาที่ลอยไปตามกระแสน้ำซึ่งทำให้มองดูคล้ายปลาในความคิดของวาร์คามาน

But my mother is a fish. Vernon seen it. [30]

และจากความคิดเกี่ยวกับปลา เขาก็ย้อนกลับมายังเรื่องม้าของจูเวลอีกครั้งโดยคิดถึงคำพูดของคาร์ล

"Jewel's mother is a horse," Darl said.

"Then mine can be a fish, can't it, Darl?" I said.

Jewel is my brother. [31]

ผู้อ่านจะสังเกตว่า ความคิดที่จะเปลี่ยนไปนั้นมักจะต้องมีสิ่งที่มากระตุ้นหรือเร้าความคิดของผู้เล่า ดังเช่น วาร์คามานที่ถูกคำสั่งของพ่อกระตุ้นความคิดที่เกี่ยวกับจูเวลและม้า หรือความคิดของเบนจีที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เช่นกัน เช่นในตอนหนึ่ง เมื่อเบนจีได้ยินเสียงร้องเรียกคนแบกถุงกอล์ฟว่า แคดดีรวมทั้งมีสถานที่แวดล้อมที่ทำให้เขาพลันหวนนึกไปถึงพี่สาวที่ชื่อว่าแคดดีที่เคยพาตนมาเที่ยวเล่นในสถานที่นี้เช่นกัน

"Here, caddie," He hit. They went away across the pasture. I held to the fence and watch them going away. [32]

---

[29] Faulkner, As I Lay Dying , p.397.

[30] Ibid.

[31] Ibid.

[32] William Faulkner, The Sound and the Fury , p.2.

คำว่า "แคดดี" ทำให้เขานึกถึงพี่สาว ดังนั้น ลัสเตอร์พี่เลี้ยงของเขาจึงเห็นเบนจีร้องไห้

"Listen at you,now" Luster said. "Aint you something, thirty-three year-old, going that way..." [33]

นอกจากนี้ คำพูดของลัสเตอร์ที่เสียดสีเบนจีเกี่ยวกับการที่เสื้อของเบนจีถูกตะปูเกี่ยวเมื่อเขาพาเบนจีคลานลอดรั้ว ก็ยิ่งกระตุ้นให้ความคิดของเบนจีระลึกไปถึงแคดดีมากขึ้นในคำพูดและ เหตุการณ์ที่คล้ายๆกัน คือ การคลานลอดรั้วและคำเตือนให้ระวังตะปูเกี่ยวเสื้อ

Caddy uncaught me and we crawled through. Uncle Maury said to not let any body see us, so we better stoop over, Caddy said. Stoop over, Benjy. Like this, see. We stooped over and crossed the garden, where the flowers rasped and rattled against us. The ground was hard. We climbed the fence, where the pigs were grunting and snuffing. I expect they're sorry because one of them got killed today, Caddy said. The ground was hard, churned and knotted.

Keep your hands in your pockets, Caddy said. Or they'll get froze.You don't want your hands froze on Christmas, do you. [34]

และคำว่า "คริสต์มาส" ก็ทำให้เบนจีคิดไปถึงช่วงคริสต์มาสซึ่งมีบรรยากาศอันหนาวเย็นและทำให้เบนจีนึกไปถึงเหตุการณ์อื่น ที่เกิดในบรรยากาศที่หนาวเย็นแบบนี้อีกด้วย

"It's too cold out there."Versh said."You dont want to go out doors."

"What is it now."Mother said.

"He want to go out doors."Versh said. [35]

---

[33] Ibid. p.3.

[34] Ibid.

[35] Ibid.

บางครั้งโฟล์คเนอร์จะใช้ความคิดจากจิตใต้สำนึกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยจะสังเกตได้จากการใช้อักษรเอน ดังเช่นกรณีของเควนติน ที่มีเรื่องราวความขัดแย้งมากมายเข้ามารบกวนจิตใจตลอดเวลาทั้งเรื่องเกียรติยศชื่อเสียงของตระกูล การประพฤติตัวเสื่อมเสียของแคดดี และความไม่ปกติทางจิตใจของเขาเอง เหล่านี้กลายมาเป็นสิ่งที่คอยมารบกวนเขาอยู่ตลอดเวลา

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นความคิดที่สลับกันระหว่างความสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบันกับความคิดเกี่ยวกับแคดดีที่ฝังใจเขาอยู่ตลอดเวลา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาปัจจุบัน คือ เหตุการณ์ที่เขาคุยกับเด็กชาย 3 คนที่กำลังตกปลาอยู่

"Do you like fishing than swiming?" I said. The sound of the bees diminished, sustained yet, as though instead of sinking into silence, silence merely increased between us, as water rises. The road curved again and became a street between shady lawns with white houses[36]

และความคิดเกี่ยวกับแคดดีก็แทรกเข้ามารบกวน

Caddy that blackguard can you think of Benjy and Father and do it not of me whatelse can I think about what else have I thought about[37]

จากนั้น ความคิดของเควนตินก็กลับมาสนใจกับเหตุการณ์ในปัจจุบันอีกครั้ง ซึ่งเป็นภาพของเด็กผู้ชายคนหนึ่งกำลังปีนรั้ว

The boy turn from the street . He climbed the picket fence without looking back and cross a lawn to a tree and laid the pole down and climbed into the fork of the tree and sat there, his back to the road and the dappled sun motionless at last upon his white shirt.[38]

และความคิดเกี่ยวกับแคดดีก็แทรกเข้ามาอีกครั้ง

---

[36] Ibid. p.153.

[37] Ibid.

[38] Ibid.

else have I thought about I cant even cry I died last year I told you I haad but I didnt know then what I meant I didnt know what I was saying[39]

เราจะพบวิธีเล่าแบบนี้เป็นบางตอนใน As I Lay Dying ซึ่งแม้ว่าความคิดของผู้เล่าส่วนมากจะมีระเบียบต่อเนื่อง แต่จะมีบางครั้งที่ความคิดของผู้เล่า มีลักษณะหมกมุ่นไม่ปะติดปะต่อ เช่น ความคิดในใจของวาร์คามานที่หมกมุ่นอยู่กับเหตุการณ์ที่คาร์ลถูกจับตัวส่งไปโรงพยาบาลโรคประสาทและความต้องการของเขาเองที่อยากจะรับประทานกล้วยหอม เราจะเห็นความคิดทั้งสองอย่างนี้แทรกเข้ามาในขณะที่เขานั่งรอคิวอี เคลล์ในร้านขายยา

The walk is harder than sitting on the ground. He is in the ofen door. He looks at me. "You want something?" he says. His head is slick.[40]

ชายผู้มีผมที่หวีเรียบเช่นนี้ทำให้วาร์คามานนึกไปถึงพี่ชาย

Jewel's head is slick sometimes. Cash's head is not slick.[41]

จากความคิดเกี่ยวกับจูเวลและแคช ทำให้วาร์คามานคิดไปถึงคาร์ล

Darl he went to Jackson my brother Darl[42]

และเมื่อมองไปที่ถนน วาร์คามานเห็นคนกำลังรับประทานกล้วย เขาก็นึกไปถึงคำพูดของคิวอี เคลล์ที่บอกให้เขารอไปถึงช่วงคริสต์มาสต์ก็จะได้รับประทานกล้วยตามต้องการ

---

[39] Ibid.

[40] Willam Faulkner, As I Lay Dying , p.524-5.

[41] Ibid. p.170-1.

[42] Ibid.

In the street he ate a banana. Wouldn't you rather have banana? Dewey Dell said..You wait till Christmas. . . . We are going to have a bag full , me and Dewey Dell.[43]

และคำว่า ดิวอี เดลล์ก็กระตุ้นความคิดเกี่ยวกับดาร์ลให้กลับมาสู่สมองของวาร์คามานอีกครั้ง

He went to Jackson. He went crazy and went to Jackson both. Lots of people didn't go crazy. Pa and Cash and Jewel and Dewey Dell and me didn't go crazy. We never did go crazy. We didn't go to Jackson either. Darl[44]

กลวิธีการเล่าเรื่องโดยมีสิ่งที่เข้ามากระตุ้นกระแสความคิดในใจแล้วปล่อยให้ไหลพรั่งพรูออกมาเรื่อยๆ จากเรื่องหนึ่งไปเรื่องหนึ่งนี้ ก็เป็นกลวิธีที่เวอร์จิเนีย วูล์ฟใช้ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของเธอเสมอ เช่น ฉากที่นางคัลโลเวย์เดินผ่านร้านขายถุงมือ แล้วทำให้เธอหวนคิดถึงลุงวิลเลียมที่กล่าวทำนองว่า ถ้าจะศึกษาผู้หญิง ก็ให้สังเกตจากถุงมือและรองเท้าที่เธอใช้

she,... , pausing for a moment at the window of a glove shop where, before the War, You could buy almost perfect gloves.[45]

คำว่า ถุงมือและรองเท้า ทำให้แคลริสสานึกถึงตัวเธอเองที่ชื่นชอบการใช้ถุงมือมาก

she had a passion for gloves[46]

จากนั้นก็คิดไปถึงอลิซาเบธซึ่งไม่สนใจเรื่องนี้เลย

but her own daughter, her Elizabeth, cared not a straw for either of them.[47]

---

[43] Ibid.

[44] Ibid.

[45] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway ,p.13.

[46] Ibid.

และจากความคิดเกี่ยวกับอลิซาเบธ ก็ทำให้แคลริสสาหวนคิดไปถึงบุคคลใกล้ตัวของอลิซาเบธ นั่นคือ คอริส คิลมาน ครูพี่เลี้ยงของอลิซาเบธต่อเนื่องกันไป

การเปลี่ยนแปลงทางความคิดอันเกิดจากสิ่งที่มากระตุ้นเร้าสมองให้คิดเรื่องอื่นๆไปเรื่อยๆนั้น เป็นกลวิธีที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในนวนิยายแนวกระแสสำนึก เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางความคิดในสมองที่มักจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอนั่นเอง

จากทั้งหมดที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่านักประพันธ์แนวกระแสสำนึกทั้งสองใช้มุมมองเป็นกลวิธีในการเล่าเรื่องได้เป็นอย่างดี โดยมีวิธีการเล่าพื้นฐานคือบทรำพึง ดังนั้น แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในด้านของรูปแบบของผู้เล่า แต่ผลที่ปรากฏออกมานั้น ก็แทบจะไม่แตกต่างกันเลย เพราะสามารถแสดงให้เห็นกระบวนการทางความคิดของตัวละครได้อย่างชัดเจนเช่นกันนั่นเอง กล่าวคือ วูล์ฟใช้ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 3 ซึ่งสามารถล่วงรู้ความในใจของตัวละครทุกตัว กลวิธีการเปลี่ยนมุมมองจากตัวละครหนึ่งไปยังอีกตัวละครหนึ่งก็มีความแนบเนียนเป็นธรรมชาติมาก จนเสมือนกับว่า มีการรับส่งมุมมองกันเองระหว่างตัวละคร เพราะผู้เล่าจะเชื่อมโยงความคิดของตัวละครอยู่ตลอดเวลา และผู้อ่านก็จะรู้สึกถึงตัวตนของผู้เล่าอยู่ตลอดเวลา มุมมองเช่นนี้ปรากฏอย่างชัดเจนโดยตลอดทั้งใน Mrs.Dalloway และ To The Lighthouse สำหรับโฟล์คเนอร์นั้น เขาใช้มุมมองแบบบุรุษที่ 1 ซึ่งตัวละครเป็นผู้ถ่ายทอดความในใจโดยตรง แต่ผู้อ่านก็จะถูกจำกัดมุมมองให้แคบลงเพราะจะทราบเฉพาะข้อมูลที่ตัวละครเล่าเท่านั้น บางครั้งเราจึงอาจได้ข้อมูลที่บิดเบือนอันเกิดจากอคติของผู้เล่า วิธีแก้ไขของโฟล์คเนอร์ก็คือ การใช้ผู้เล่าหลายคนเพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายขึ้น แต่บางครั้ง แม้จะใช้ผู้เล่าหลายตนก็ยังไม่สามารถทำให้เรื่องราวคลี่คลายได้ โฟล์คเนอร์จึงได้ใช้มุมมองแบบบุรุษที่ 3 ดังปรากฏใน The Sound and the Fury เพื่อจุดประสงค์ในการคลี่คลายเรื่อง เนื่องจากโครงเรื่องของโฟล์คเนอร์มีความซับซ้อนกว่าของวูล์ฟ หรือไม่เช่นนั้น เราก็จะเห็นการใช้มุมมองแบบบุรุษที่ 1 จากตัวละครผู้เล่าที่เป็นบุคคลภายนอก ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวละครหลัก เป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นแทนมุมมองแบบบุรุษที่ 3 ของนักประพันธ์ ดังที่ปรากฏใน As I Lay Dying แต่ทว่า ความแตกต่างเหล่านี้ก็แทบไม่ได้สร้างผลลัพธ์ที่แตกต่างกันเลย เพราะยังคงสามารถถ่ายทอดการทำงานของกระบวนการทางความคิดได้ตรงตามลักษณะจริงเช่นเดิม

---

[47] Ibid.

กลวิธีทางภาษา (Language Technique)

ศิลปะแต่ละแขนงมีการสื่อสารด้วยเครื่องมือหรือวัตถุที่แตกต่างกัน เช่น วิจิตรศิลป์นั้น จิตรกรจะใช้สีหรือลายเส้นเป็นเครื่องสื่อสารความคิด ในขณะที่คนตรีใช้เสียงระดับต่างๆสื่อสารความหมายและวรรณคดีก็จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารไปถึงผู้อ่านเช่นกัน โดยความจริงแล้ว การใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นการเลือกสรรถ้อยคำก็ดี การสร้างรูปประโยคก็ดี ล้วนเป็นสิทธิเสรีภาพของนักประพันธ์ที่จะใช้ แต่ถ้าลองพิจารณากันอย่างละเอียดแล้ว การใช้ภาษาก็มีกฎเกณฑ์จำเพาะอยู่บ้างเหมือนกัน เช่น ต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับรูปแบบของงานประพันธ์ มีลักษณะที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สอดคล้องกับนิสัยของตัวละคร ตลอดจนบรรยากาศของเรื่อง เป็นต้น ดังนั้น ในที่นี้จะวิเคราะห์ลีลาของภาษาและถ้อยคำที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับรูปแบบของนวนิยายแนวกระแสสำนึกและลักษณะของตัวละคร และการใช้ภาพพจน์ซึ่งสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏในกระบวนการทางความคิดของตัวละครในขณะนั้นๆได้

1. ลีลาทางภาษา (Langauge Stye)

ภาษาที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกนั้น จัดว่าเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของนวนิยายรูปแบบนี้ อันเนื่องมาจากความซับซ้อนของรูปประโยคและความหมายที่มุ่งหวังจะให้ผู้อ่านระลึกถึงระบบการทำงานของจิตใจในห้วงกระแสสำนึกของมนุษย์ ซึ่งนักประพันธ์แนวกระแสสำนึกถือกันว่าเป็นอีกโลกหนึ่งนอกเหนือจากโลกภายนอก เป็นชีวิตภายใน(inner life) ที่เต็มไปด้วยความซับซ้อน ไม่มีจุดจบ ลีลาทางภาษาของเวอร์จิเนีย วูล์ฟและวิลเลียม โฟล์คเนอร์จึงมีความโดดเด่นและลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่เหมาะสมกับนวนิยายแนวกระแสสำนึกของตนเอง ดังนั้น ในที่นี้ จะวิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาและถ้อยคำที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับรูปแบบของนวนิยายแนวกระแสสำนึกและลักษณะของตัวละคร

นวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟนั้น ได้รับการยกย่องเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่เรียบง่ายและเปี่ยมไปด้วยจินตนาการ เนื่องจากวูล์ฟตั้งใจมุ่งเน้นที่การตีแผ่ชีวิตภายใน(inner life) รูปแบบการสื่อสารความคิดในกระแสสำนึกจึงเป็นสิ่งที่วูล์ฟให้ความสำคัญมาก ลิซา คาห์ล(Liisa Dahl) พบว่า เวอร์จิเนีย วูล์ฟสร้างรูปแบบของประโยคเฉพาะตัวขึ้นมารูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า ประโยคอิมเพรสชั่นนิสต์แบบวนเวียน [48] (rounded Impressionistic sentence) ซึ่งเป็นประโยคที่บอก

---

[48] Sydney Janet Kaplan, Feminine Consciousness in the Modern British Novel (chicaco:The Board of Trustee of the University of Illinois,1975),pp.80-1.

ถึงความประทับใจ มีลักษณะที่ถูกผูกไว้ด้วยคำขยายต่างๆเป็นลูกโซ่เข้ากับจุดเริ่มต้นของประโยค รูปประโยคแบบนี้จะมีโครงสร้างที่หลวมๆ เพื่อที่ความคิดต่างๆสามารถเคลื่อนไหวไปมาอย่างอิสระได้ เช่น ประโยคที่บรรยายถึงถนนบอนด์สตรีทที่สร้างความตื่นตาตื่นใจแก่แคลริสสา เราจะเห็นว่าประโยคต่อมานั้นขยายให้เห็นภาพของถนนบอนด์สตรีทยามเช้าตรู่ เห็นธงปลิวไสว ร้านรวงต่างๆมากมาย ไม่มีรอยเปื้อนสกปรก ไม่มีแสงวูบวับรบกวนนัยน์ตา เธอมองเห็นผ้าสักหลาดม้วนหนึ่งวางอยู่ในร้านที่บิดาเคยเป็นลูกค้าประจำ มองเห็นเครื่องประดับจำพวกมุกและเห็นปลาแซลมอนแช่อยู่ในตู้น้ำแข็ง และรูปประโยคแบบนี้จะสามารถขยายยาวต่อไปได้เรื่อยๆโดยไม่มีจุดสิ้นสุด

Bond Street fascinated her; Bond Street early in the morning in the season; its flags flying; its shops; no splash; no glitter; one roll of tweed in the shop where her father had bought his suits for fifty years; a few pearls; salmon on an iceblock.[49]

ในด้านของการสร้างรูปประโยคเพื่อแสดงลักษณะของกระบวนการทางความคิดหรือการเคลื่อนไหวของกระแสสำนึกนั้น ทั้งวูล์ฟและโฟล์คเนอร์ต่างก็นิยมใช้วิธีการสร้างรูปประโยคที่ยาวและซับซ้อนเช่นเดียวกัน วูล์ฟมักจะใช้ประโยคที่ประกอบไปด้วยวลี(phrase) หรืออนุประโยค(clause) มีเครื่องหมายวรรคตอน (punctuation mark) ต่างๆอยู่ในประโยค เช่น จุลภาค(comma) อัฒภาค(semicolon) ยติภังค์(hyphen) หรือวงเล็บ(parenthesis) เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้ถือเป็นกลวิธีการประพันธ์เฉพาะตัวของวูล์ฟในการสร้างประโยคที่มีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งเหมือนกับการเคลื่อนที่ของกระแสสำนึกที่เคลื่อนที่วกกลับไปกลับมาอยู่ตลอดเวลานั่นเอง ซึ่งเราจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

จากนวนิยายแนวกระแสสำนึก เรื่อง Mrs.Dalloway แสดงถึงความคิดในใจของปีเตอร์ วอลช์ที่นึกถึงเหตุการณ์ที่เขาไปเยี่ยมแคลริสสาที่บ้าน ซึ่งการไปครั้งนี้ทั้งสร้างความหงุดหงิดใจให้กับเธอและสร้างความสุขใจให้อีกด้วย ปีเตอร์รำลึกถึงคำพูดที่เขารำพันออกไปว่า ถ้าเขาและแคลริสสาได้แต่งงานกัน ชีวิตจะเป็นอย่างไร ทว่า ทั้งเขาและเธอต่างก็ตระหนักได้ว่า ขณะนี้พวกเขาอยู่ในวัยกลางคนแล้ว ทุกอย่างเป็นอดีตไปเสียแล้ว

---

[49] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway , p.13.

She was upset by his visit. She had felt a great deal; had for a moment, when she kissed his hand, regreted, envied him even, remembered possibly (for he saw her look it) something he had said---how they would change the world if she married him perhaps; whereas, it was this; it was middle age; it was mediocrecy; then forced herself with her indomitable vitality to put all that aside, there being in her a thread of life which for toughness, endurance, power to overcome obstacles and carry her triumphantly through he had never known the like of. [50]

บางครั้ง ผู้อ่านจะมีความรู้สึกชะงักงันตามความรู้สึกของตัวละครจากวิธีการใช้เครื่องหมายบางอย่าง ในตัวอย่างนี้ เราจะเห็นว่าวูล์ฟใช้เครื่องหมายยติภังค์(hyphen) หยุดกระแสความคิดของตัวละครที่กำลังไหลอย่างต่อเนื่องไว้ชั่วขณะหนึ่งเพื่อเปลี่ยนความสนใจไปสู่ความคิดอื่น เช่น ความคิดเกี่ยวกับหญิงสาวคนหนึ่งที่ปีเตอร์เฝ้าจับตาดูอยู่อย่างเพลิดเพลิน

Then the thin long cloak which the wind stirred as she walked past Dent's shop in Cockspur Street blew out with an enveloping kindness, a mournful tenderness of arms that would open and take the tired - [51]

แล้วก็ต้องหยุดชะงักความรู้สึกเพลิดเพลินนั้นอย่างกระทันหัน เมื่ออีกความคิดหนึ่งแทรกเข้ามาว่า หญิงสาวคนนี้คงจะยังไม่ได้แต่งงานเพราะเธอยังสาวอยู่มาก

---But she's not married; she's young; quite young, thought Peter, the red carnation he had seen her wear as she came across Trafalgar Square burning again in his eyes and making her lip red. [52]

ในเรื่อง To the Lighthouse ก็เช่นกัน ลีลาการใช้ภาษาในแต่ละประโยคมีความซับซ้อนทั้งในด้านรูปประโยคและความหมาย ไม่น้อยไปกว่า Mrs. Dalloway ดังนั้น เราจึงจะเห็นการ

---

[50] Ibid.,p.203.

[51] Ibid., p.68.

[52] Ibid.

สร้างประโยคแบบเดียวกันที่ทำให้ยืดยาวโดยนำวลีและอนุประโยคเข้าไปเสริม มีการใช้เครื่องหมายต่างๆเพื่อทำให้กลายเป็นประโยคความรวมที่ซับซ้อนตามลักษณะจริงเช่นเดียวกับความรู้สึกนึกคิดในกระบวนการทางจิตใจนั่นเอง ดังตัวอย่างข้างล่างนี้แสดงให้เห็นประโยคที่มีความยาวมากประโยคหนึ่ง ผู้เล่าได้ถ่ายทอดความคิดของนางแรมเซย์ที่กำลังไหลอย่างต่อเนื่อง ขณะที่เธอนั่งอยู่ข้างหน้าต่างเธอก็จะได้ยินเสียงพึมพัมพูดคุยของสามีและชาร์ลส์ แทนสลีย์ที่บางครั้งก็จะขาดตอนไป ถึงแม้ว่าเธอจะไม่ได้ยินว่า เขาพูดคุยเรื่องอะไร แต่ก็รู้ว่าเป็นเรื่องที่ทำให้พวกเขามีความสุข ข้างนอกเป็นเสียงเด็กเล่นคริกเก็ท และมีเสียงของคลื่นสาดซัดเป็นระยะ

> The gruff murmur , irregularly broken by the taking out of pipes and the putting in of pipes which had kept on assuring her, though she could not hear what was said (as she sat in the window), that the men were happily talking; this sound, which had lasted now half an hour and had taken its place soothingly in the scale of sounds pressing on top of her, such as the tap of balls upon bats, the sharp, sudden bark now and then, "How's that? How's that?" of the children playing cricket, had ceased; so that the monotonous fall of the waves on the beach, which for the most part beat a measured and soothing tattoo to her thoughts and seemed consolingly to repeat over and over again as she sat with the childern the words of some old cradle song, murmured by nature "I am guarding you ---I am your support" [53]

จากตัวอย่างนี้ เราจะเห็นการใช้วงเล็บในประโยคที่บอกว่า เนื่องจากเธอนั่งอยู่ในหน้าต่างวงเล็บนี้เป็นความตั้งใจของผู้เล่าที่ต้องการแทรกรายละเอียดให้ผู้อ่านทราบโดยไม่ต้องการจะทำให้เกิดการปะปนกับกระแสความคิดที่กำลังไหลไปเรื่อยๆของนางแรมเซย์นั่นเอง

เมื่อกลับมาพิจารณาลีลาการใช้ภาษาของวิลเลียม โฟล์คเนอร์บ้าง เราจะพบว่า เขาเองก็นิยมสร้างรูปประโยคที่ยืดยาวเช่นเดียวกับวูล์ฟ อาจจะมีความซับซ้อนมากกว่าอีกด้วย เหตุผลหนึ่งก็เช่นเดียวกับวูล์ฟ คือต้องการแสดงการทำงานของกระบวนการทางความคิดในห้วงกระแสสำนึกอย่างที่มันเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นจริง และอีกเหตุผลหนึ่งที่มีความเด่นชัดมากเช่นกันก็คือ โฟล์คเนอร์ให้ความสำคัญกับลักษณะทางภาษาที่ตัวละครแต่ละคนใช้ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของลีลาทางภาษาของโฟล์คเนอร์ เราจะเห็นว่า เขามีการเปลี่ยนรูปแบบของถ้อยคำที่

---

[53] Virginia Woolf, To the lighthouse,p.12.

ใช้ ตามสภาพจิตใจและความเป็นอยู่ของตัวละคร ดังเราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาที่ตัวละครแต่ละคนใช้นั้น มีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของตัวละครและสภาพจิตใจในขณะนั้น กล่าวคือ โดยปกติแล้ว ภาษาที่โฟล์คเนอร์ใช้จะเป็นภาษาระดับที่ใกล้เคียงกับภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันทั่วไป แต่บางครั้ง เมื่อตัวละครขาดการควบคุมตนเอง จิตใจส่วนที่ถูกกดอยู่ในส่วนลึกที่สุดคือ ระดับจิตใต้สำนึกก็จะแสดงตัวออกมา ถ้อยคำที่ตัวละครใช้ก็จะเปลี่ยนไปตามความคิดในจิตใต้สำนึก นั่นคือ ยิ่งตัวละครขาดการควบคุมตัวเองมากเท่าใด ถ้อยคำที่เขาใช้สื่อสารความคิดก็จะสับสนวุ่นวายมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้อยคำของตัวละครเควนติน ซึ่งในตอนแรกก็สามารถใช้ถ้อยคำระดับปกติสื่อสารกับผู้อ่านได้เข้าใจง่าย แต่เมื่อความควบคุมตนเองลดน้อยลง เราจะเห็นว่าภาษาของเขาจะปั่นป่วนไปตามสภาพจิตใจ ไม่มีรูปประโยคที่สมบูรณ์ หรือเรียกได้ว่าไม่เป็นภาษานั่นเอง เช่น ช่วงเวลาก่อนที่เขาจะฆ่าตัวตาย เราจะเห็นการตอบโต้ปรัชญาความคิดของเขากับบิดา ซึ่งในความเป็นจริงเขาไม่สามารถหาเหตุผลมาโต้แย้งได้ เขาจึงต้องโต้แย้งในความคิดซึ่งปรากฏออกมาด้วยถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายใจจนแทบจะสื่อความหมายไม่ได้ แม้แต่สรรพนามที่กล่าวถึงตนเองก็จะใช้ คำว่า “i” แทน “I”

> Just by imagining the clump it seemed to me that I could hear whispers secret surges smell the beating of hot blood under wild unsecret flesh watching against red eyelids the swine untethered in pairs rushing coupled into the sea and he we must just stay awake and see evil done for a little while its not always and i it doesnt have to be even that long for a man of courage and he do you consider that courage and i . . . [54]

นอกจากนี้ บางครั้งโฟล์คเนอร์ก็อาจปล่อยให้ประโยคยืดยาวไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุดขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เล่า ดังนั้น เมื่อกระแสความคิดพร่างพรูอย่างรวดเร็ว รูปประโยคและถ้อยคำจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องแบบภาษาที่ใช้กันทั่วไป ดังเช่น ความคิดของวาร์คามานที่เราจะสังเกตว่าโฟล์คเนอร์สร้างประโยคที่ยืดยาวเช่นนี้โดยใช้คำสันธานทำหน้าที่เชื่อมอนุประโยคหรือวลีเข้าด้วยกัน เช่น คำว่า และ , ต่อมา , แต่ , ดังนั้น เป็นต้น แต่เขาไม่นิยมใช้เครื่องหมายต่างๆในประโยคบ่อยครั้งเช่นที่เราเห็นจากรูปประโยคของเวอร์จิเนีย วูล์ฟ

---

[54] William Faulkner, The Sound and Fury, p.219.

He came up to see and I hollering catch her Darl catch her and he didn't come back because she was too heavy he had to hold on catching at her and I hollering catch her darl catch her darl because in the water she could go faster than a man and . . .[55]

การที่โฟล์คเนอร์ไม่แบ่งเป็นประโยคสั้นๆแต่กลับใช้คำมาเชื่อม ขยายประโยค ก็เนื่องจากต้องการแสดงให้เห็นการทำงานของความคิดที่โลดแล่นจนควบคุมไม่ได้ และบ่งบอกถึงสภาพจิตใจของวาร์ดามานว่ากำลังอยู่ในสภาวะที่ตื่นเต้นตกใจสูงสุด

ดิวอี เคลล์ก็เช่นกัน เราจะเห็นว่าเธอใช้ถ้อยคำที่บ่งบอกว่าเป็นภาษาที่อยู่ในกระแสสำนึกอย่างชัดเจน มีลักษณะของความสับสนทางความคิดซึ่งถูกถ่ายทอดด้วยคำที่วกวนและการใช้คำซ้ำๆหลายครั้ง เช่นในตัวอย่างนี้จะเห็นการใช้คำว่า knew และ know ซ้ำไปซ้ำมา ซึ่งแสดงให้ทราบว่า ตัวละครผู้เล่ากำลังอยู่ในความสับสนกังวลใจกับบางสิ่งบางอย่างที่เธอพยายามปกปิดไว้ แต่ขณะเดียวกัน ก็ยังมีอีกความกังวลเนื่องจากเกรงว่าพี่ชายจะล่วงรู้ความลับ ดังนั้น ความวุ่นวายใจจึงถูกถ่ายทอดออกมาด้วยประโยคหรือวลีที่ย้ำความกลัวว่า ความลับจะถูกล่วงรู้ ด้วยคำว่า I knew และ I know โดยตลอด

And so it was because I could not help it. It was then, and then I saw Darl and he knew. He said he knew without the words like he told me that ma is going to die without words, and I knew he knew because if he had said he knew with the words I would not have believed that he had been there and saw us. But he said he did know and I said "Are you going to tell pa are you going to kill him?" without the words I said and he said "Why?" without the words. And that's why I can talk to him with knowing with gating because he knows.[56]

มิใช่แต่เพียงการใช้คำซ้ำเท่านั้น ยังมีการใช้ประโยคซ้ำในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของโฟล์คเนอร์อีกด้วย เช่น ประโยคที่เรามักจะพบว่าวนเวียนอยู่ในกระแสสำนึกของเบนจีเสมอก็คือ "แคดดีมีกลิ่นเหมือนต้นไม้" ซึ่งปรากฏซ้ำถึง 10 ครั้ง มันจึงมิใช่เป็นเพียงความทรงจำเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่แนะนำให้ผู้อ่านรู้จักตัวตนของแคดดีอีกด้วย เป็นต้น

---

[55] William Faulkner, As I lay Dying,p.447:

[56] Ibid.,p.18.

การนิยมใช้คำซ้ำหรือประโยคซ้ำๆกัน ก็เป็นศิลปะทางภาษาที่ผู้อ่านมักจะพบในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของเวอร์จิเนีย วูล์ฟเช่นกัน แต่วูล์ฟมักจะใช้เพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครเป็นหน้าที่หลัก ตัวอย่างเช่น การเน้นความรู้สึกประหลาดใจของตัวละครชื่อเมซี จอนห์สัน (Maisie Johnson) ที่เราจะเห็นว่าใช้คำว่า "queer"ซ้ำหลายครั้ง ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความหมกมุ่นในจิตใจของตัวละครที่วนเวียนอยู่กับอารมณ์และความรู้สึกแห่งความประหลาดใจ ซึ่งวูล์ฟต้องการแสดงให้เห็นถึงการไหลของกระแสสำนึก ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของความคิดที่ย้อนไปย้อนมานั่นเอง

Both seemed queer. Maisie Johnson thought. Everything seemed very queer... the young woman seeming foreign, the man looking queer,so that should be very old she would still remember... and now how queer it was,this couple she had asked the way of... all seemed, after Edinburgh, so queer.[57]

เช่นกันกับการใช้คำซ้ำ วูล์ฟใช้ประโยคซ้ำด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการเน้นอารมณ์ ความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของตัวละครในสภาวะการณ์หนึ่งๆ เช่น ความรู้สึกของเซพทิมุส วอร์เรน สมิธ (Septimus Warren Smith) ผู้ซึ่งจมปลักอยู่ในความรู้สึกทุกข์ทรมานที่เขาไม่สามารถจะสลัดทิ้งได้ ผู้อ่านจะเข้าถึงอารมณ์อันเต็มไปด้วยความกังวล ความทรมานกับภาพหลอนที่อยู่ในความคิดของเขาตลอดเวลา จนทำให้เขาไม่สามารถมีชีวิตแบบปกติสุขได้ ไม่เพียงเท่านั้น การแต่งงานกับเรเชียก็ยิ่งทำให้เขารู้สึกผิดมากขึ้น ความทุกข์ทรมานใจจึงถูกถ่ายทอดออกมาด้วยประโยคเดียวที่ซ้ำไปซ้ำมาหลายครั้ง นั่นคือ He could not feel

He could not feel. ... but something failed him; he could not feel. ... But he could not taste,he could not feel. In the tea-shop among the tables and the chattering waiters the appaling fear came over him - he could not feel. ... it must be the fault of the world then- that he could not feel.[58]

---

[57] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway , pp.33-4.

[58] Ibid.,pp.113-5.

I17435123

โดยสรุปแล้ว เราจะเห็นว่าการใช้ภาษาของเวอร์จิเนีย วูล์ฟ และวิลเลียม โฟล์คเนอร์นั้น ต่างก็มีกลวิธีที่แตกต่างกันออกไปตามเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง กล่าวคือ ทางด้านโครงสร้างของประโยค นักประพันธ์ทั้งสองนิยมใช้ประโยคที่มีความยาวและซับซ้อนเพื่อแสดงลักษณะของกระแสสำนึก แต่จะเห็นได้ชัดว่าวูล์ฟนิยมสร้างประโยคที่ประกอบไปด้วยอนุประโยค หรือวลีสั้นๆ เชื่อมโยงด้วยเครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ เช่น จุลภาค อัฒภาค ยติภังค์หรือวงเล็บ เป็นต้น อันทำให้รูปประโยคของวูล์ฟมีลักษณะที่หลวมๆ ให้ความรู้สึกที่เป็นอิสระ คล้ายกับกระแสความคิดที่เคลื่อนไหวไปมาได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ การใช้ภาษาของวูล์ฟก็จะมีลักษณะที่ปราณีตบรรจง เปี่ยมไปด้วยจินตนาการในการพรรณนา ส่วนโฟล์คเนอร์นั้น เขาจะเน้นการสร้างรูปประโยคและใช้ภาษาตามลักษณะของตัวละครและสภาพจิตใจของตัวละคร เช่นตัวละครปัญญาอ่อน เขาก็จะใช้ภาษาที่เป็นคำศัพท์ง่ายๆไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับสติปัญญา หรือถ้าตัวละครอยู่ในสภาวะทางจิตใจที่สับสน โฟล์คเนอร์ก็จะใช้ภาษาที่มีความวกวน และความยืดยาว ไร้การควบคุม ซึ่งสามารถจะบอกให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความหมกมุ่น วนเวียนของกระแสความคิดในขณะนั้นของตัวละครได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามโฟล์คเนอร์ไม่นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนมากเท่าวูล์ฟ แต่เขาจะใช้ตัวอักษรเอนในจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะแยกให้เห็นชัดระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดต่างช่วงเวลากัน นอกจากนี้ การใช้ประโยคหรือถ้อยคำซ้ำๆก็เป็นการแสดงกระบวนการทางความคิด แสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครอีกรูปแบบหนึ่งที่ทั้งวูล์ฟและโฟล์คเนอร์ต่างก็นิยมใช้ในนวนิยายของพวกเขาเช่นเดียวกัน

2. การใช้ภาพพจน์ (Imagery)

ภาพพจน์(imagery) เป็นกลวิธีสำคัญทางภาษาอย่างหนึ่งที่ใช้ภาพแสดงให้เห็นกระบวนการทางความคิด อารมณ์ความรู้สึก เนื่องจากในบางครั้ง การรับรู้ทางประสาทสัมผัสความรู้สึกและความคิดบางอย่างนั้น เป็นรูปธรรมที่ไม่สามารถแสดงออกมาเป็นถ้อยคำได้ จึงต้องเปลี่ยนเป็นภาพพจน์แทนเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจใกล้เคียงกับการรับรู้และความเข้าใจของตัวละครมากที่สุด ผู้วิจัยคิดว่า การใช้ภาพพจน์ในนวนิยายแนวกระแสสำนึก มีความแตกต่างไปจากการใช้ภาพพจน์ในนวนิยายแนวขนบนิยม เนื่องจากนวนิยายแนวกระแสสำนึกให้ความสำคัญกับการแสดงกระบวนการทางความคิดอยู่แล้ว ดังนั้น จุดประสงค์ของการใช้ภาพพจน์ในนวนิยายกระแสสำนึกจึงเป็นการเน้นให้เห็นความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครมากกว่าต้องการทำหน้าที่เชิงโครงสร้างแบบนวนิยายแนวขนบนิยม ดังจะอธิบายให้เห็นต่อไป

สำหรับภาพพจน์ที่เกิดขึ้นในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของเวอร์จิเนีย วูล์ฟและวิลเลียม โฟล์คเนอร์นั้น มีทั้งภาพพจน์ที่มองเห็นด้วยตา(visaul image) ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่เกิดขึ้น

ในโลกภายนอกที่ล้อมรอบตัวละคร และภาพพจน์ในใจ(insight image) ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่เกิดขึ้นภายในความคิดของตัวละคร อันเป็นจินตนาการที่บ่งบอกถึงกระแสสำนึกของตัวละครได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น และเรามักจะพบว่า นักประพันธ์นิยมนำเสนอภาพพจน์เหล่านี้ในรูปแบบของความเปรียบ(metaphor)และการใช้สัญลักษณ์(symbol) ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในใจตามความคิดและอารมณ์ ความรู้สึกในขณะนั้นของตัวละครได้

ภาพพจน์ที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในใจนี้มีวิธีใช้ 3 รูปแบบ คือ ภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ ภาพพจน์แสดงตัวละคร และภาพพจน์แสดงฉากหรือสถานที่

2.1 ภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์

ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของเวอร์จิเนีย วูล์ฟ เราจะพบว่า มีการใช้ภาพพจน์จากความเปรียบมากมายแสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ หรือแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในช่วงเวลาขณะนั้นของตัวละครอยู่เสมอ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกของตัวละครได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะอารมณ์แบบใด เช่น อารมณ์ที่สุขสดชื่น ประทับใจของแคลริสสา ดัลโลเวย์ที่มีต่อบรรยากาศยามเช้าที่สดชื่นนั้น ผู้เล่าใช้ภาพเปรียบกับความสนุกร่าเริงของเด็กบนชายหาด และเมื่อแคลริสสารำลึกไปถึงยามเช้าที่เบอร์ตัน(Bourton) ผู้เล่าก็เปรียบอากาศยามเช้ากับฟองคลื่นที่ซัดสาดอีกเช่นกัน

> And then, thought Clarissa Dalloway what a morning - fresh as if issued to children on a beach.
>
> What a lark! What a plunge! For so it had always seemed to her when,....she had burst open the french windows and plunged at Bourton into the open air. ... the air was in the early morning; like the flap of a wave; the kiss of a wave; chill and sharp ...[59]

หรืออารมณ์โกรธเกรี้ยวของชาร์ลส์ แทนสลีย์ ผ่านความนึกคิดของนางแรมเซย์ ซึ่งเธอเปรียบความโกรธของเขากับสุนัขล่าเนื้อ (hound) ที่กำลังอยากจะระเบิดความโกรธออกมาเต็มที่

---

[59] Ibid. p.3.

She saw his anger fly like a pack of hounds into his eyes, his brow, and she knew that in a moment something violent would explode, [60]

แต่แล้วในเวลาต่อมาเมื่อชาร์ลส์สามารถระงับอารมณ์โกรธของตัวเองลงได้ ซึ่งนางแรมเซย์ก็เปรียบกับภาพของห้ามล้อที่ถูกเหยียบอย่างเต็มที่ ทำให้เรามองเห็นภาพของชาร์ลส์ผู้ที่กำลังพยายามหักห้ามอารมณ์โกรธของตนลงได้อย่างรวดเร็ว ฉับพลัน

and then - but thank goodness! she saw him clutch himself and clap a brake on the wheel, and the whole of his body seemed to emit sparks but not words. [61]

นอกจากใช้ความเปรียบแล้ว เรายังพบการใช้ภาพพจน์ซึ่งเกิดจากจินตนาการของนางแรมเซย์ซึ่งสังเกตอาการโกรธของชาร์ลส์ซึ่งเกิดเนื่องจากถูกลิลีล้อเลียน โดยสร้างภาพของชาร์ลส์ที่กำลังยกค้อนเพื่อทุบตีผีเสื้อ ซึ่งก็คือลิลีนั่นเอง ภาพเปรียบนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้สึกได้ว่านางแรมเซย์กำลังขบขันชาร์ลส์ เธอได้จึงสร้างภาพพจน์ในใจเช่นนี้

Mr. Tansley raised a hammer : swung it high; but realizing, as it descended, that he could not smite that butterfly with such an instrument as this, said only that he had never been sick in his life. [62]

หรือความรู้สึกเคลิบเคลิ้มขณะกำลังตกอยู่ในภวังค์ของเลดี้บรูตัน (Lady Brutor) ซึ่งผู้เล่าให้ภาพพจน์ของทุ่งหญ้าหน้าร้อน เต็มไปด้วยผึ้งและผีเสื้อบินโฉบเฉี่ยว ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกสบายใจของเลดี้บรูตันใกล้เคียงกับที่เลดี้บรูตันรู้สึกสบายอารมณ์ในช่วงขณะนั้น

And Lady Bruton went ponderously, majestically, up to her room, lay, one arm extended, on the sofa. She sighed, she snored, not that she was asleep, only drowsy and heavy,

---

[60] Virginia Woolf, To the Lighthouse p. 84.

[61] Ibid.

[62] Ibid., p.80.

drowsy and heavy, like a field of clover in the sunshine this hot June day, with the bees going round and about and the yellow butterflies.[63]

จะเห็นว่า วูล์ฟนั้นพยายามจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าไปใกล้ชิดกับอารมณ์ ความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของตัวละครให้ใกล้เคียงมากที่สุดโดยการเน้นที่ภาพพจน์ต่างๆที่มากมาย

ส่วนโฟลค์เนอร์นั้น ถึงแม้เราจะพบว่าเขาไม่นิยมใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบเพื่อแสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ที่หลากหลาย ละเอียดอ่อน เด่นชัดเท่าวูล์ฟ แต่อย่างไรก็ตาม ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของเขา เราก็ยังคงเห็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบอยู่บ้าง ทว่า โฟลค์เนอร์ไม่เพียงใช้ภาพพจน์เพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกให้เกิดขึ้นชัดเจนเท่านั้น แต่มักให้ทำหน้าที่อย่างอื่นด้วย เช่น การประชดประชัน(irony) และการทำนายล่วงหน้า (foreshadow) ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในความคิดของจูเวลที่มองเห็นบรรดาผู้คนที่มาเฝ้าดูอาการป่วยของแม่ แม้ว่าผู้อ่านจะไม่เห็นคำบอกเล่าตรงๆว่าจูเวลรู้สึกอย่างไร แต่ก็จะเข้าใจว่าจูเวลรู้สึกเสียใจที่แม่ป่วยและกำลังจะตาย แต่ความเสียใจก็กลับถูกแปรรูปไปเป็นความรู้สึกโกรธและสมเพช เขาจึงมองอย่างหยามหยันกับภาพเบื้องหน้า ซึ่งเขาเปรียบเทียบอย่างเสียดสีว่าเป็นฝูงนกแร้งที่กระหายคอยเหยื่อให้เสียชีวิต เพื่อจะได้กลายเป็นอาหารต่อไป

And now them other sitting there, Like buzzards.Waiting and fanning themselves.[64]

จูเวลไม่อาจรู้ได้เลยว่า การตายของแม่จะกลายเป็นผลประโยชน์ต่อคนบางคนจริงๆในภายหลัง คำว่า นกแร้ง ที่เขาเรียกเสียดสีเพื่อนบ้านนั้นกลับกลายมาเป็นพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวของเขาเอง และยังเสมือนเป็นการทำนายล่วงหน้า (foreshadow) ถึงการตายของแม่ที่จะมีทั้งฝูงนกแร้งจริงๆ บินวนเวียนรอคอยอยู่บนฟ้าอีกด้วย

เราจะเห็นว่า ภาพของนกแร้งนั้นนอกจากเป็นความเปรียบแสดงอารมณ์เสียดสีแล้ว ก็ยังทำหน้าที่เชิงโครงสร้างอีกด้วย นั่นคือการเป็นสัญลักษณ์แห่งความหายนะและความเสื่อมของคนในครอบครัวบันเดรน

---

[63] Ibid., p.145 .

[64] William Faulkner ,As I Lay Dying, p 347.

ผู้อ่านจะเห็นภาพนกแร้งปรากฏบ่อยครั้งมาก และในแต่ละครั้งภาพของนกแร้งในสายตาของตัวละครก็ช่วยสร้างบรรยากาศที่ประหลาด น่าพรั่นพรึงให้แก่นวนิยายได้ไม่น้อย เช่น คาร์ลเห็นฝูงนกแร้งลอยนิ่งเป็นวงกลมอยู่บนท้องฟ้า ราวกับภาพลวงตาแห่งความเสื่อม

Motionless, the tall buzzards hang in soaring circlea, the clouds giving them an illusion of retrograde.[65]

หรือในสายตาของเพื่อนบ้านที่ชื่อ แซมซัน(Samson)ที่รายงานว่า นกแร้งจับจ้องเขาเขม็ง

It was a buzzard. It look aroud and saw me and went on down the hall, spraddled-legged with its wings kind of hunkered out, watching me first over one shoulder and then over the other, like a old baldheaded man.[66]

อาร์มสติด(Armstid) ชาวเมืองเจฟเฟอร์สันก็แลเห็นฝูงนกแร้งเช่นกันด้วยความรู้สึกที่ไม่สบายใจ

I saw them it was like I could smell it in the field a mild away from just watching them, and them circling and circling for everybody in the country to see what was in my barn.[67]

นอกจากสัญลักษณ์นกแร้งแล้ว ก็ยังมีสัญลักษณ์อื่นๆปรากฏในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของโฟล์คเนอร์อีกมาก เช่น สัญลักษณ์ของน้ำในตอนของเควนติน ซึ่งหมายความถึง สิ่งที่ชำระล้างให้เกิดความบริสุทธิ์ ซึ่งเควนตินยังคิดว่า เป็นหนทางที่เขาสามารถหลีกหนีการไล่ล่าของเวลา หยุดยั้งการเปลี่ยนแปลงมาสู่เขากับแคดดีได้ด้วย หรือสัญลักษณ์ของความมืดและเงาอันปรากฏในตอนของเควนตินซึ่งนอกจากจะหมายความถึงความตายแล้ว เงายังหมายถึงความต้องการของเควนตินที่ไขว่คว้าในสิ่งที่เขาไม่สามารถจะไขว่คว้ามาเป็นของเขาได้ เช่น การ

---

[65] Ibid.,p.487.

[66] Ibid.,p.421:

[67] Ibid.,p. 507.

พยายามเล่นกับเงาหรือวิ่งไล่จับเงา ซึ่งสะท้อนให้เห็นความต้องการลึกๆของเขา ที่ต้องการจะไขว่คว้าแคดดีมาเป็นของเขา ต้องการหยุดยั้งเวลาแห่งความสุขไว้เช่นนั้นตลอดไป แต่เขาก็ไม่เคยทำได้ เช่นเดียวกับการที่เขาไม่เคยไล่คว้าเงาของเขาได้เลยนั้นเอง

จะเห็นได้ว่า ทั้งวูล์ฟและโฟล์คเนอร์ต่างก็ใช้ภาพพจน์ เพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟนั้น จะโดดเด่นที่การเน้นอารมณ์ความรู้สึก ในชั่วขณะนั้นๆ ของตัวละครโดยตลอด แต่วิลเลียม โฟล์คเนอร์นั้นจะไม่นิยมใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบเพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครบ่อยครั้งเท่ากับวูล์ฟ แต่ภาพพจน์ของเขานั้นสามารถทำหน้าที่อื่นได้ด้วยดังเช่นที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 ภาพพจน์แสดงตัวละคร

วูล์ฟและโฟล์คเนอร์ นิกลวิธีอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นลักษณะตัวละครได้อย่างชัดเจนนอกเหนือจากการบรรยายรูปร่างลักษณะทั่วไป นั่นคือ การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบกับตัวละคร ซึ่งการใช้จินตนาการสร้างภาพพจน์เช่นนี้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นกระบวนการทางความคิดที่ชัดเจนวิธีหนึ่ง เราจึงเห็นได้ว่า แม้แต่การแสดงรูปร่าง ลักษณะของตัวละคร วูล์ฟก็ยังนิยมใช้ภาพพจน์แทนการบรรยายออกมาโดยตรง และชี้ให้เห็นความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของตัวละครที่ใช้ภาพพจน์นั้นๆด้วยโดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์สัตว์ ซึ่งวูล์ฟมักจะใช้เปรียบกับตัวละครอยู่บ่อยครั้งนั้น ก็จัดได้ว่า เป็นกลวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจาก สามารถทำหน้าที่บอกลักษณะภายนอกของตัวละครได้ตามความคิดและอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ที่รายงาน อันสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้รายงานอย่างชัดเจนด้วย บางครั้ง ผู้อ่านจะพบว่า เรารู้จักตัวละครได้หลากหลายแง่มุมขึ้นจากการใช้ภาพพจน์ต่างๆนี่เอง เช่น ภาพพจน์ของตัวละครนายแรมเซย์ ซึ่งได้รับการเปรียบเทียบกับภาพพจน์สัตว์ต่างๆ จากตัวละครคนอื่นที่มองดูเขา และจากการที่เขามองตนเอง กล่าวคือ

ในสายตาหรือความคิดของตัวละครอื่น นายแรมเซย์จะเป็นผู้ที่เข้มแข็งและเผด็จการ เช่น ความคิดของลิลี บริสโค ที่มองนายแรมเซย์อย่างยกย่อง ค่อนข้างเกรง บางครั้งก็เสียดสีเธอจึงใช้ภาพเปรียบของสัตว์ที่ยิ่งใหญ่ดังเช่น ราชสีห์ ที่สร้างความหวาดหวั่นให้เธอ ภาพพจน์ที่ลิลีนำไปเปรียบกับนายแรมเซย์จึงทำให้ผู้อ่านเห็นว่า เธอรู้สึกเช่นใดกับนายแรมเซย์

and he was like a lion seeking whom he could devour, and his face had that touch of desperarion of exaggeration in it which alarmed her, and made her pull her skirts about her.[68]

หรือนำไปเปรียบกับภาพพจน์ของนกอินทรี ซึ่งก็ทำให้เห็นทัศนคติอีกด้านของลิลีที่มีต่อนายแรมเซย์ว่า เธอเองนั้นรู้สึกสมเพช เยาะหยันเขาที่ไม่สนใจ ไม่รับรู้ถึงคุณค่าของสิ่งที่ธรรมดา เนื่องจากมัวแต่หมกมุ่นกับสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมดาอย่างเช่น วิทยาศาสตร์หรือปรัชญาความคิด ซึ่งในความคิดของศิลปินอย่างลิลีย่อมให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้น้อยกว่าคุณค่าทางจิตใจ

Indeed he seemed to her sometimeg made differently from other people, born blind, deaf, and dumb, to the ordinary things, but to the extraordinary things, with an eye like an eagle's.[69]

แต่ในทางตรงกันข้าม จากภาพพจน์ของนกทะเลที่อ้างว้าง โดดเดี่ยวซึ่งเป็นภาพพจน์จากจินตนาการของเขาเอง ทำให้เราทราบว่า นายแรมเซย์นั้น แม้จะมีท่าทีที่แข็งแกร่งอยู่เสมอ แต่ลึกๆแล้วเขาก็มีความอ่อนแอในจิตใจซุกซ่อนอยู่เช่นกัน ทั้งยังชี้สภาวะทางจิตใจที่เปลี่ยวเหงา จากการที่เขาไม่สามารถทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวได้ ทำให้เขารู้สึกโดดเดี่ยวอยู่เสมอและต้องการความรัก

It was his fate, his peculiarity, whether he wished it or not, ..., like a desolate seabird, alone[70]

จะเห็นว่า เราสามารถมองเห็นภาพนายแรมเซย์ในหลายมุมมองจากภาพพจน์ต่างๆ รวมทั้งสัมผัสความคิดและความรู้สึกของเขาได้อย่างลึกซึ้งขึ้นจากภาพพจน์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบนี้

---

[68] Virginia Woolf, To the lighthouse ,p.137.

[69] Ibid., p.61.

[70] Ibid., p.37.

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า วูล์ฟมักนิยมใช้ภาพพจน์ของนกเปรียบเทียบกับตัวละครฝ่ายหญิงอยู่บ่อยครั้งเพื่อต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความบอบบางของตัวละคร ซึ่งอาจจะเป็นทางรูปร่างลักษณะภายนอก หรือภายในจิตใจ เช่น

ภาพของตัวละครแคลริสสา คัลโลเวย์ ก็ได้รับการเปรียบเทียบกับนกตัวเล็กๆที่ปราดเปรียว ร่าเริง จากความคิดของสโครป เพอร์วิส

A charming woman, Scrope Purvis thought her . . . a touch of the bird about her, of the jay, blue-green, light, vivacious, though she was over fifty, and grown very white since her illness. [71]

เราจะสามารถมองเห็นภาพของแคลริสสาว่า เป็นสุภาพสตรีร่างเล็กบอบบาง แต่ท่าทางกระฉับกระเฉง สดชื่น อันเป็นลักษณะภายนอกของแคลริสสา

วูล์ฟยังใช้ภาพพจน์นก กับแคม (Cam) บุตรสาวของนางแรมเซย์ อันบอกให้เห็นลักษณะภายนอกที่เต็มไปด้วยความว่องไว คล่องแคล่ว

She was like a bird for speed [72]

หรือเปรียบการแยกย้ายเข้านอนของลูกๆ ทั้ง 8 คนของนางแรมเซย์ด้วยภาพพจน์ของนกที่ซุกตัวอยู่ในรังบนต้นเชอรี และราสเบอรี อันสื่อให้เห็นถึงความรู้สึกของเธอที่เต็มไปด้วยความรักและความเอ็นดูลูกๆ

until she went up to say good-night to them, and found them netted in their cots like birds among cherries and raspberries [73]

---

[71] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway, p.3.

[72] Ibid.., p.42

[73] Ibid., p.51

หรือเปรียบเทียบ ลูเครเซีย วอร์เรน สมิธขณะที่กำลังนั่งเย็บผ้าอยู่อย่างมีความสุขด้วย ภาพพจน์นกที่กำลังกระโดดอยู่บนพื้นหญ้าอย่างสดชื่น ร่าเริง จนเซพทิมุสไม่กล้าแม้แต่จะขยับปลายนิ้ว รบกวนความสุขของเธอ

He watched her snip, shape, as one watches a bird hop, flit in the grass, without daring to move a finger.[74]

ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกของเซพทิมุสที่มีต่อภรรยาได้ว่า เขาเองก็รู้สึกเอ็นดูและสงสารเธออยู่บ้างเช่นกัน เพราะรู้ว่าเธอไม่มีความสุขในการแต่งงานกับเขา ภาพพจน์ของเธอในใจเขาจึงเป็นภาพของนกน้อยที่บอบบาง

หรืออีกตอนหนึ่งที่แสดงสภาวะทางจิตใจที่ไร้ความมั่นคงของลูเครเซีย เมื่อผู้เล่าเปรียบตัวเธอกับนกที่คอยจะหลบแสงอาทิตย์อันร้อนระอุ ได้ร่มใบไม้แต่ก็เป็นใบไม้ที่มีรูรั่ว เช่นเดียวกับสภาพของเซพทิมุสที่ไม่ทำให้เธอรู้สึกถึงความมั่นใจได้เลย ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการที่เธออยากจะหลบเลี่ยงหลีกหนี ความทุกข์ทรมานที่ติดตามเธอตลอดเวลา ภาพพจน์นี้สร้างความรู้สึกสงสารและเห็นใจลูเครเซีย ให้เกิดขึ้นมาในความคิดของผู้อ่านลึกซึ้งยิ่งขึ้น

She was like a bird sheltering under the thin hollow of a leaf, who blinks at the sun when the leaf moves; starts at the crack of a dry twig. She was exposed; she was surrounded by the enormous trees, vast clouds of an indifferent world, exposed; tortured; and why should she suffer?[75]

นอกจากภาพพจน์สัตว์แล้ว วูล์ฟยังใช้ภาพพจน์อื่นๆ แสดงลักษณะของตัวละครได้หลากหลาย เช่น ภาพพจน์ของนักเดินทางที่โดดเดี่ยว (The solitary traveller) กับปีเตอร์ วอลช์ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพจิตใจของปีเตอร์ได้ว่า เขายังไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แท้จริง เขารู้สึกโดดเดี่ยวและพยายามค้นหาอะไรสักอย่างเป็นหลักยึดทางใจ

เช่นเดียวกับภาพของกระลาสีเรือผู้กำลังจะจมน้ำตาย(the drowned sailor) ซึ่งใช้เปรียบกับเซพทิมุส วอร์เรน สมิธ ผู้ทุกข์ทรมานและไร้ซึ่งความหวังในชีวิต

---

[74] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway, p.116.

[75] Ibid.,p.85.

หรืออีกภาพพจน์หนึ่งที่ถูกนำมาเปรียบกับลักษณะภายนอกของแคลริสสา อันสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของปีเตอร์ วอลช์ที่มองแคลริสสาอย่างชื่นชม นั่นคือภาพพจน์ของความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง จากหิน เหล็ก หรือความเย็นชาดุจน้ำแข็ง และสง่างามดุจราชินียามที่ไร้องค์รักษ์มาพิทักษ์ปกป้อง เป็นต้น

เราจะเห็นว่า การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบกับตัวละครนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นลักษณะภายนอกของตัวละครจากมุมมองของผู้อื่นหลายๆมุมมองแล้ว ยังสามารถบอกให้ทราบความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อตนเองว่าเป็นเช่นใด หรืออยู่ในสภาวะทางจิตใจอย่างไร

สำหรับวิลเลียม ฟอล์คเนอร์นั้น เขาก็นิยมใช้ภาพพจน์สัตว์กับตัวละครของเขาบ้างเช่นกัน แต่ไม่หลากหลายหรือเน้นอารมณ์ ความรู้สึกมากเท่าที่เราพบในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟ เช่น ใน As I Lay Dying ตลอดทั้งเรื่องเราจะเห็นการใช้ภาพพจน์ของวัวตัวผู้(steer) เปรียบกับลักษณะของตัวละครแอนซ์

> and Anse standing there . . . like he was a steer standing knee-deep in a pond and somebody come by and set the pond up on edge and he ain't missed it yet. [76]

หรือ

> He rouses up like a steer that's been kneeling in a pond [77]

และ

> he stops for a while and looks at us, hunched,mournful,like a failing steer [78]

แต่ในกรณีของแอนซ์นั้น การให้ภาพวัวตัวผู้ เป็นการล้อเลียน เยาะหยันตัวละครอย่างเห็นได้ชัด ฟอล์คเนอร์จงใจสร้างอารมณ์ขันเสียดสีตัวละคร เพราะผู้อ่านจะเห็นได้ว่า แอนซ์ไม่เหมาะกับภาพพจน์วัวตัวผู้เลย แอนซ์ไม่มีความสง่างาม เข้มแข็ง ในทางตรงข้าม เขากลับคอยเอา

---

[76] William Faulkner, As I Lay Dying , p.390.

[77] Ibid.p.381-2

[78] Ibid.,p.456:

รัดเอาเปรียบครอบครัวตลอดเวลา เต็มไปด้วยความเกียจคร้านและเฉื่อยชา พยายามอ้างสิ่งอื่นมาปิดบังความไม่ดีของตนเอง แม้แต่การนำศพภรรยาไปฝังก็ไม่ใช่ทำเพื่อรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ แต่เพื่อตนเองจะได้ทำฟันปลอมชุดใหม่โดยใช้เงินของลูกแทน

ใน The Sound and the Fury ภาพพจน์ของนกนางนวลที่บินนิ่งๆ อยู่กลางอากาศ อาจเป็นความประทับใจที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันของเควนติน คอมป์สัน ที่เกิดความรู้สึกว่า นกบินนิ่งจนเหมือนถูกขึงด้วยเส้นลวดที่มองไม่เห็นด้วยตา

I saw a glint of water and two masts and a gull motionless in midair, like on an invisible wire between the masts [79]

และภาพของนกนางนวลที่บินร่อน ก็ไม่ใช่ด้วยความอิสระอย่างแท้จริงในความคิดของเควนติน เพราะเขานำมันไปเปรียบเทียบกับของเล่นที่เคลื่อนไหวเพราะถูกชักรอก

The ship went through the bridge, moving under bare poles like a ghost in broad day, with three gulls hovering above the stern like toys on invisible wire. [80]

ภาพพจน์เหล่านี้สะท้อนไปถึงสภาพชีวิตจิตใจของเควนติน ที่แม้จะดูเหมือนอิสระ มีโอกาสแต่จริงๆ แล้วเขาไม่ได้คิดเช่นนั้น เควนตินเองรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าเขาเหมือนถูกตรึงไว้ด้วยกฎเกณฑ์ เงื่อนไข และความคิดมากมายหลายอย่างที่ทำให้เขาไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระอย่างที่ควรจะเป็นได้ ดังนั้น แม้เขาจะมีโอกาสดีกว่าพี่น้องทุกคน ที่ได้เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แต่เขาก็รู้สึกผิดที่เป็นสาเหตุให้ครอบครัวต้องขายที่ดินส่วนของเบนจี เขาต้องแบกรับภาระชื่อเสียงของตระกูลคอมป์สัน เสมือนว่าเขาเป็นตัวแทนที่ต้องรักษาชื่อเสียงไว้ในฐานะลูกคนโต เขาขัดแย้งกับค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยมสมัยใหม่ ทำให้เขาอึดอัดเหมือนถูกดึงชักรอกด้วยลวดที่มองไม่เห็น เสมือนสิ่งของบางอย่างที่ถูกดึงอยู่ตลอดเวลา

นอกจากภาพพจน์ของสัตว์แล้ว ภาพพจน์ของต้นไม้หรือดอกไม้ ยังเป็นสิ่งที่ไฟล์คเนอร์ใช้เปรียบเทียบกับตัวละครเพื่อบอกถึงลักษณะนิสัย รูปร่างลักษณะ คือเราจะเห็นจากการใช้ภาพพจน์ของต้นไม้กับ แคดดี ในการเล่าของเบนจี ที่มักจะกล่าวถึงแคดดีเสมอว่า "เธอมี

---

[79] William Faulkner, The Sound and the Fury , p.110.

[80] Ibid.

กลิ่นเหมือนต้นไม้"ซึ่งบอกให้ทราบถึง ความอ่อนโยนและบริสุทธิ์ของแคดดี ตรงกันข้ามกับเควนติน ซึ่งจะใช้ภาพพจน์ของดอกไม้ที่มีรูปลักษณ์และกลิ่นหอมรุนแรงของดอกฮันนีซัคเคิล (honeysuckle)หรือดอกไลแลค(lilac)เมื่อกล่าวถึงแคดดีเสมอ เช่น เมื่อครั้งหนึ่งที่เขาบรรยายภาพของแคดดีที่นอนทอดร่าง ดวงหน้าที่เงยมองท้องฟ้านั้นอบอวลไปด้วยกลิ่นดอกฮันนีซัคเคิล

her knees her face looking at the sky the smell of honeysuckle upon her face and throat [81]

หรือบางครั้งก็ใช้ภาพลักษณ์ของดอกไลแลคเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อนึกถึงแคดดี

...like a thin wash of lilac coloured paint [82]

ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองแคดดี ในอีกรูปลักษณ์หนึ่งว่า เธอเป็นสาวน้อยผู้เต็มไปด้วยเสน่ห์ มิใช่ภาพแห่งความบริสุทธิ์ อ่อนโยน อย่างพี่สาวผู้แสนดีของเบนจี

จะเห็นได้ว่า การใช้ภาพพจน์กับตัวละครนั้น เป็นกลวิธีหนึ่งซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้จักและเข้าใจตัวละครมากยิ่งขึ้นจากภาพพจน์ที่ปรากฏออกมาจากภายในจิตใจของตัวละคร ทั้งความคิด อารมณ์และความรู้สึก เป็นที่น่าสังเกตว่า นักประพันธ์จะไม่พรรณนารูปร่างลักษณะภายนอกอย่างละเอียด แต่จะใช้ภาพพจน์เป็นเครื่องมือทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นรูปร่างลักษณะของตัวละคร แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็จะเป็นการถ่ายทอดผ่านความคิดของตัวละครตัวอื่นที่มองมา ทำให้สิ่งที่เล่าออกมานั้นอาจจะไม่ตรงกับภาพที่ตัวละครเป็นจริงๆก็ได้ ผู้วิจัยคิดว่า เนื่องมาจากเหตุผลที่นักประพันธ์แนวกระแสสำนึกให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ภายในมากกว่านั่นเอง ทำให้พวกเขามิได้เน้นรูปลักษณ์ภายนอก แต่จะเน้นที่ความคิดเห็นในใจของตัวละครแต่ละคนที่มีต่อสิ่งที่ตนเห็นมากกว่า ดังนั้น กลวิธีการใช้ภาพพจน์นั้น นอกจากจะทำให้เข้าใจกระบวนการทางความคิดและความรู้สึกที่ใกล้เคียงกับตัวละครได้มากที่สุดเช่นที่วูล์ฟแสดงให้เห็นอยู่เสมอหรือทำหน้าที่ในส่วนของโครงสร้างดังที่โฟล์คเนอร์ได้ใช้ในนวนิยายแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านได้เห็นว่า ภาพพจน์ที่เกิดในกระแสสำนึกของตัวละครนั้นอาจจะเกิดได้หลายอย่างขึ้นอยู่กับความคิดของตัวละคร ซึ่งก็จะเกี่ยวข้องกับส่วนของโครงเรื่อง แก่นเรื่องและตัวละคร ดังจะได้วิเคราะห์ให้เห็นอย่างละเอียดในบทที่ 2 ต่อไป

---

[81] Ibid., p.183.

[82] Ibid.

2.3 ภาพพจน์แสดงฉากหรือสถานที่

ภาพของฉากหรือสถานที่ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกนั้น มิใช่ภาพที่บรรยายออกมาตรงๆแบบนวนิยายสัจนิยม แต่เป็นภาพพจน์ที่เกิดจากความประทับใจ เราจึงได้เห็นว่าบ่อยครั้งที่ภาพพจน์เหล่านี้มีบรรยากาศที่เกินความเป็นจริง เนื่องมาจากการสอดแทรกความคิด อารมณ์และ ความรู้สึกเข้าไปในภาพที่ตามองเห็นด้วยตัวเอง ทำให้ภาพที่ปรากฏออกมาตามที่ตัวละครถ่ายทอดนั้นอาจจะเกิดการบิดเบือนขึ้นได้ ซึ่งนักประพันธ์แนวกระแสสำนึกได้พยายามชี้ให้เห็นความคิดนี้โดยใช้การบรรยายฉากที่มีรายละเอียดตามอารมณ์ของตัวละครผู้ถ่ายทอด

วูล์ฟได้รับการยกย่องว่าใช้ภาษาที่เรียบง่ายและเปี่ยมไปด้วยจินตนาการอยู่แล้ว ดังนั้นในการสร้างฉากเหตุการณ์ต่างๆ เธอจึงสามารถที่จะทำให้ผู้อ่านเห็นทั้งภาพและบรรยากาศได้อย่างชัดเจนราวกับผู้อ่านได้อยู่ร่วมในฉากนั้นๆด้วย เช่น

ใน Mrs.Dalloway ฉากในร้านดอกไม้ เราจะเห็นวิธีการสร้างภาพพจน์ของดอกไม้ชนิดต่างๆ จากอารมณ์อันเป็นความประทับใจของแคลริสสา ซึ่งกำลังอยู่ในสภาวะอารมณ์ที่สุขสดชื่น ดังนั้น ไม่ว่าเธอจะมองสิ่งใดจึงล้วนแล้วแต่สวยงาม รื่นรมย์ทั้งสิ้น การบรรยายภาพในร้านดอกไม้จึงก่อให้เกิดความรู้สึกเสมือนกับดอกไม้เหล่านั้นเต็มไปด้วยความสดใส มีชีวิตชีวา ทั้งยังสร้างบรรยากาศให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความหอมหวาน อบอวลไปทั่ว ราวกับผู้อ่านได้อยู่ในบริเวณนั้นด้วย ทั้งยังเห็นความปราณีต ละเอียดอ่อนในการบรรยายสีสันอันหลากหลาย ราวกับจิตรกรบรรจงเลือกสี แต่งแต้มลงไปบนผืนผ้าใบของตนกระนั้น

There were flowers: delphiniums, sweet peas, bunches of lilac; and carnations, masses of carnations. There were roses; there were irises. . . . . And then, opening her eyes, how fresh, like frilled linen clean from a laundry laid in wicker trays, the roses looked; and dark and prim the red carnations, holding their heads up; and all the sweet peas spreading in their bowls, tinged violet, snow white, pale . . . it was the moment between six and seven when eveery flower - rosses, carnations, irises,lilac - glows ; white ; violet ; red ; deep orange. . .[83]

---

[83] Virginia Woolf, Mrs.Dalloway . pp15-6.

จะเห็นได้ว่า ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งในการสร้างภาพพจน์ของวูล์ฟก็คือ การให้ความสำคัญกับเรื่องของสีสัน ดังฉากบริเวณบ้านและสวนของครอบครัวแรมเซย์ เราจะเห็นการพรรณนาภาพด้วยการนำสีสันที่สว่างสดใสมาวางอยู่เคียงข้างกันด้วยสายตาศิลปินของลิลี ทำให้ภาพของบ้านที่ปรากฏออกมานั้น ดูสวยสดงดงามราวกับภาพวาด

...for it was bright enough, the grass still a soft deep green, the house starred in it greenery with purple passion flower, and rooks dropping cool cries from the high blue. But something moved, flashed, turned a silver wing in the air. [84]

หรือฉากที่นางแรมเซย์เล่านิทานให้บุตรชายฟัง ผู้อ่านก็จะได้เห็นการพรรณนาสีสันอันหลากหลาย แทบจะเป็นการไล่เรียงสีสันจากสีเข้มไปยังสีอ่อน ซึ่งบ่งบอกถึงความปราณีตละเอียดอ่อนของวูล์ฟอย่างชัดเจน

And when he came came to the sea the water was quite purple and dark blue, and grey and thick, and no longer so green and yellow . . . [85]

ไม่เพียงแต่วูล์ฟเท่านั้นที่บรรยายฉากได้งดงามตามความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร แต่วิลเลียม โฟล์คเนอร์ก็มีความสามารถในการสร้างฉากเหตุการณ์ที่มีบรรยากาศที่ตรงตามความคิดในใจของตัวละครเช่นกัน โฟล์คเนอร์กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ ความรู้สึกร่วมได้มากขึ้นด้วยการใช้ความเปรียบและถ้อยคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ชัดเจนตามอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร เช่น ในเรื่อง As I Lay Dying ฉากชุลมุนในเหตุการณ์ไฟไหม้โรงนา ซึ่งคาร์ลใช้ภาพเปรียบที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความวุ่นวายโกลาหลได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเสียงของม้าที่กำลังกรีดร้องอย่างตื่นตกใจ ดังก้องท่ามกลางไฟที่โหมลุก กับภาพเปรียบกับขบวนรถไฟยาวเหยียดที่กำลังแล่นห้อเสียดสีอยู่บนราวเหล็กอย่างรวดเร็วไม่มีจุดสิ้นสุดซึ่งเป็นภาพที่ทำนายล่วงหน้าถึงสภาพของคาร์ลที่ถูกจับขึ้นรถไฟไปโรงพยาบาลโรคประสาทในตอนจบเช่นกัน

---

[84] Virginia Woolf, To The Lighthouse p.16.

[85] Ibid., p. 85.

He glares a moment longer at me, then at the roof overhead, then he leaps toward the stall where the horse screams. It plunges and kicks, the sound of the crashing blows sucking up into the sound of the flames. They sound like an interminable train crossing an endless tresstle.[86]

และเมื่อเหตุการณ์สงบลงแล้ว โฟล์คเนอร์ก็ใช้ภาพเปรียบของสายน้ำที่ไหลเอื่อยเรียบๆ กับเสียงแห่งความสงบเงียบของสถานที่นั้นๆ ซึ่งเป็นการแสดงอารมณ์เสียดสี ของดาร์ลกับภาพแห่งความหายนะเบื้องหน้า

The sound of it has become quite peaceful now, like the sound of the river did.[87]

หรือบางฉากเหตุการณ์ที่ดูจะรุนแรงน่ากลัวเกินความจริง เช่น เหตุการณ์ที่ครอบครัวบันเดรนพาเกวียนบรรทุกโลงศพข้ามแม่น้ำ ภาพของแม่น้ำดูเกรี้ยวกราด น่ากลัว ราวกับไม่ใช่สายน้ำ แต่เป็นสิ่งหนึ่งที่น่าเกรงกลัว จากการให้ภาพพจน์ของกระแสน้ำสีคำขุ่นข้น(thick dark current) เสียงน้ำที่ครวญครางก็เหมือนเสียงร้องเรียกนับหมื่นนับแสนไม่มีวันจบสิ้น(creaseless and myriad) พื้นผิวน้ำก็ดูเป็นหลุมเป็นบ่ออย่างน่าเกลียดชัง ทั้งยังมีพรายน้ำผุดขึ้นตลอดเวลา ราวกับที่ภายใต้ผิวน้ำมีบางสิ่งบางอย่างที่ใหญ่โต มโหฬาร พลิกตัวตื่นจากการหลับไหล

Before us the thick dark current runs. It talks up to us in a murmur become ceaseless and myriad, the yellow surface dimpled monstrously into fading seirls travelling along the surfoce for and instant, silent, impermanent and profoundly significant, as though just beneath the surface something huge and alive waked for a moment of lazy alertness out of and into light slumber again.[88]

นอกจากนี้ โฟล์คเนอร์ก็ยังใช้สีสันเป็นส่วนประกอบของภาพพจน์เช่นเดียวกับวูล์ฟ แต่ก็ไม่โดดเด่นเท่ากับวูล์ฟและยังเป็นสีสันที่ดูร้อนแรงแตกต่างจากวูล์ฟที่นิยมใช้สีสันที่สว่าง สด

---

[86] Willian Faulkner, As I Lay Dying, p.516.

[87] Ibid.,p.149.

[88] Ibid., p.93.

ใสแต่งแต้มภาพพจน์จนมีชีวิตชีวา การที่ไฟล์คเนอร์นิยมใช้สีสันเข้มข้น ร้อนแรงนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของอารมณ์ภายในใจนั่นเอง เราจะเห็นการใช้สีสันเหล่านี้ปรากฏบ่อยครั้งในเรื่อง As I Lay Dying เช่น

สีแดง เป็นสีที่พบเห็นได้บ่อยครั้งที่สุด เช่น หมวกสีแดงของอูลา(Eula), กระแสน้ำสีแดง,ถนนสีแดง, พระอาทิตย์สีเลือด, ถานบ้านที่ถูกไฟไหม้จนเป็นสีแดง, แผ่นหลังสีแดงของจูเวลที่ถูกไฟลวก, แผ่นเหล็กสีแดงร้อนระอุ เป็นต้น

สีเหลือง เช่น แผ่นไม้กระดานโลงศพสีเหลืองคล้ายทอง, โคลนสีเหลือง, ไม้ซุงสีเหลืองหม่น, ถนนสีเหลือง, พรายน้ำสีเหลือง เป็นต้น

สีดำ เช่น กระแสน้ำเชี่ยวสีดำ, เมฆสีดำบนท้องฟ้า, ฝูงนกแร้งสีดำ, น้ำมันสีดำที่เยิ้มอยู่บนแผ่นหลังของจูเวล,ชั้นวางของสีดำ เป็นต้น

ไม่เพียงแต่ใช้สีสันที่ร้อนแรงเท่านั้น แต่ไฟล์คเนอร์ยังนิยมนำสีเข้มเหล่านี้มาตัดกันอย่างเฉียบขาดอีกด้วย อันได้แก่

สีแดงตัดกับสีเขียว เช่น ใบหน้าของจูเวลที่เปลี่ยนจากสีเขียวไปเป็นสีแดงและกลับเป็นสีเขียวอีกครั้ง, หน้าต่างร้านขายของทาสีแดงตัดกับสีเขียว

สีเหลืองตัดกับสีเขียวเข้ม เช่น ถนนสีเหลืองที่มีวัตถุอย่างหนึ่งสีเขียวเข้มเกือบดำวางอยู่เคียงข้าง

สีดำตัดกับสีแดง เช่น หลังของจูเวลถูกไฟลวกเป็นสีแดง แต่หลังจากทายาแล้วก็เปลี่ยนเป็นสีดำ

ดังนั้น ในการสร้างภาพพจน์ของฉากหรือเหตุการณ์ให้มีบรรยากาศที่ตรงตามลักษณะจริงในนวนิยายแนวกระแสสำนึกนั้น มิใช่เพียงการบอกเล่า รายงานแบบที่นวนิยายสัจนิยมกระทำ ซึ่งเป็นการรายงานเฉพาะสิ่งที่ตามองเห็น เป็นเสมือนเปลือกของความจริง แต่นักประพันธ์แนวกระแสสำนึกได้สร้างฉากที่บอกเล่าถึงอารมณ์ ความรู้สึกจากจิตสำนึกลงไปด้วยโดยจะเห็นได้จากการใช้ความเปรียบ หรือการสร้างภาพพจน์จากจินตนาการ เน้นให้เห็นว่า เป็นภาพจากกระบวนการทางความคิดนั่นเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า กลวิธีการใช้ภาพพจน์มีวิธีใช้ 3 รูปแบบ อันได้แก่ ภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ แสดงตัวละครและแสดงฉากหรือสถานที่ ซึ่งทั้งวูล์ฟและไฟล์คเนอร์ต่างก็มีกลวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกันในส่วนของการใช้ภาพพจน์แสดงตัวละครทั้งการใช้ความเปรียบและสัญลักษณ์ ส่วนที่เกี่ยวกับฉากและสถานที่นั้น นักประพันธ์ทั้งสองภาพพจน์ถ่ายทอดให้เห็นภาพที่ตัวละครรับรู้อันเป็นภาพที่เกิดจากผสมผสานระหว่างสิ่งที่ตามองเห็นกับอารมณ์และความประทับใจนั่นเอง แต่สำหรับภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์นั้น เรา

จะพบว่า วูล์ฟนิยมใช้ภาพพจน์ต่างๆมาใช้เปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกอันละเอียดอ่อนตลอดจนความคิด เพื่อมุ่งที่จะแสดงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยง่ายและใกล้เคียงกับตัวละครที่สุด ในขณะที่เราจะไม่พบการใช้ภาพพจน์แสดงประสบการณ์ทางอารมณ์ของโฟล์คเนอร์บ่อยครั้งเท่าวูล์ฟซึ่งเราจะพบตลอดทั้งเรื่อง ทว่า อย่างไรก็ตาม เราก็สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่าการใช้ภาพพจน์ก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการใช้มุมมองที่สามารถถ่ายทอดกระบวนการทางความคิดและอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี

กลวิธีการตัดต่อและย้อนเวลา (Montage and Flashback Technique)

การตัดต่อและการย้อนเวลาเป็นกลวิธีการประพันธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวรรณคดีและศิลปะภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจนวิธีหนึ่ง ดังที่เกอทรูด สไตน์ (Gertrude Stein) เคยกล่าวเกี่ยวกับการนำกลวิธีทางภาพยนต์มาใช้กับนวนิยายของเธอว่า เธอ"doing what the cinema was doing"[89] แม้ว่าเธอจะไม่เคยเข้าโรงภาพยนต์เลยก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีนักประพันธ์อีกหลายคนยอมรับถึงอิทธิพลทางทฤษฎีภาพยนตร์ของไอเซนสไตน์ (Sergi Einsentein) เช่น คอส พาโซส (Dos Passos) และดี ดับเบิลยู กริฟฟิธ (D.W.Griffith) ด้วย แม้แต่ตัวเจมส์ จอยส์ (James Joyce) เองก็เคยอนุญาตให้ไอน์เซนสไตน์กับเพื่อน สร้างภาพยนต์เรื่อง Ulysses โดยใช้กลวิธีทางภาพยนต์นำเสนอภาพกระแสสำนึกของตัวละครในนวนิยายแนวกระแสสำนึกมาแล้ว แต่ก็ยังมีนักประพันธ์บางคนที่ไม่ยอมรับกลวิธีทางภาพยนต์ เช่น ที เอส เอเลียต (T.S.Eliot) ซึ่งมองว่าภาพยนตร์เป็น"cheap and pointless art"[90] อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมภาพยนตร์นั้นก็มีส่วนที่ทำให้นักประพันธ์แนวกระแสสำนึกคนหนึ่งได้มีโอกาสคิดดัดแปลงกลวิธีทางภาพยนต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีการประพันธ์แนวกระแสสำนึกของเขา นั่นคือ วิลเลียม โฟล์คเนอร์ ผู้ซึ่งได้รับสมญานามว่าเป็น"The most cinematic of novelist"[91] เนื่องจากโฟล์คเนอร์เคยได้เข้าไปสัมผัสคลุกคลีกับวงการภาพยนตร์มาระยะหนึ่งและผู้วิจัยคิดว่า สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นวนิยายแนวกระแสสำนึกของเขามีลักษณะของการให้ความสำคัญกับการกระทำ (Action) ไม่น้อยกว่าเรื่องของ

---

[89] Bruce Kawin,"The Montage Element in Faulkner's Fiction" in Faulkner, Modernism, and Film : Faulkner and Yoknapatawpha ed.Evans Harrinton and Ann J.Abadie (Jackson: University Press of Mississippy,1979) p.103.

[90] Ibid.,p.104.

[91] Ibid.,p.105.

การแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละคร ส่วนเวอร์จิเนีย วูล์ฟนั้นแม้จะไม่มีหลักฐานที่บ่งชี้ชัดเจนว่าเธอได้รับอิทธิพลมาจากภาพยนตร์ แต่ผู้วิจัยคิดว่ากลวิธีของวูล์ฟมีลักษณะที่คล้ายกับกลวิธีการตัดต่อและย้อนเวลาทางภาพยนตร์เนื่องจากในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟนั้น เธอจะใช้การตัดต่อฉากเมื่อต้องการเปลี่ยนฉากเดิมไปสู่ฉากอื่นๆ ที่อาจเกิดในเวลาต่อเนื่องกันหรือไม่ต่อเนื่องกันก็ได้ ส่วนการย้อนเวลาก็จะถูกนำมาใช้เมื่อตัวละครเกิดการระลึกถึงความทรงจำที่ผ่านไปแล้วในอดีต เราจึงมักพบการใช้กลวิธีการตัดต่อฉากควบคู่กับการย้อนเวลาเสมอในนวนิยายแนวกระแสสำนึก เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างโลกภายนอกและภายในกระแสสำนึกของตัวละคร ทั้งยังเป็นการทำลายความต่อเนื่องของเวลาอีกด้วย การตัดต่อและย้อนเวลาจึงน่าจะจัดเป็นกลวิธีแนวกระแสสำนึกเช่นเดียวกับโฟล์คเนอร์ด้วย

ดังนั้นเวอร์จิเนีย วูล์ฟและวิลเลียม โฟล์คเนอร์มักจะใช้กลวิธีแนวกระแสสำนึกทั้งสองรูปแบบนี้สลับกันตลอดทั้งเรื่อง เพราะต้องการแสดงให้เห็นการทำงานของกระบวนการทางความคิดในห้วงกระแสสำนึกที่มักจะมีความเกี่ยวข้องกับช่วงเวลาและสถานที่ จากการศึกษานวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟและโฟล์คเนอร์ เราพบว่าพวกเขาใช้กลวิธีการตัดต่อและการย้อนเวลาใน 3 กรณีคือ

1. เมื่อตัวละครหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง
2. เมื่อเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน
3. เมื่อเหตุการณ์หนึ่งมีผู้เล่าหรือผู้สังเกตการณ์มากกว่า 1 คน

1. เมื่อตัวละครหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง

เมื่อตัวละครหมกมุ่นอยู่ในห้วงกระแสความคิดของตนเอง เช่น หวนคิดถึงอดีตเมื่อความทรงจำบางอย่างผุดขึ้นในสมองของเขา เป็นช่วงขณะที่เขาแทบจะไม่สนใจรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับโลกภายนอกรอบตัวเขาเลยนั้น ในกรณีนี้ ผู้อ่านจะเห็นภาพความคิดมากมายจากกระแสสำนึกของตัวละคร จนอาจกล่าวได้ว่า ผู้อ่านจะถูกกักอยู่ในโลกกระแสสำนึกของตัวละครเลยทีเดียว ภาพเหตุการณ์ในอดีต ประสบการณ์ ความทรงจำต่างๆ จะเกิดซ้อนกันไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด จากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่งไปสู่เหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งเราจะเริ่มค้นพิจารณาการใช้กลวิธีการตัดต่อฉากและการย้อนเวลาในกรณีนี้จากนวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟก่อน

ช่วงที่ทำให้ผู้อ่านแลเห็นกลวิธีการตัดต่อและการย้อนเวลาที่วูล์ฟใช้แสดงการทำงานของกระแสสำนึกของตัวละครได้อย่างชัดเจนก็คือ ช่วงต้นเรื่องของ Mrs.Dalloway นั่นเอง

ในช่วงแรกนี้ ผู้เล่าจะแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครเอก คือ แคลริสสา ดัลโลเวย์ โดยเริ่มต้นจากประโยคว่า นางดัลโลเวย์กล่าวว่า "เธอจะออกไปซื้อดอกไม้เอง" จากนั้น ผู้อ่านก็จะพบกับกระแสความคิดของแคลริสสาที่ไหลกลับไปกลับมา จะเห็นฉากปัจจุบันถูกตัดต่อสลับกับภาพเหตุการณ์ในอดีตที่ผุดซ้อนขึ้นมามากมายครั้งแล้วครั้งเล่า ตั้งแต่ช่วงที่แคลริสสาออกจากบ้านขึ้นรถโดยสารประจำทาง พบคนรู้จัก เดินดูสิ่งของต่างๆตามร้านค้า และไปถึงร้านขายดอกไม้ ทำให้ผู้อ่านเกือบจะไม่รู้เรื่องราวหรือมิได้ตระหนักถึงเวลาในโลกภายนอกเลยและรู้สึกเหมือนกับว่าตัวละครอยู่นิ่ง มิได้เคลื่อนไหว ทั้งที่ในความจริงแล้ว แคลริสสาเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาพร้อมกันกับกระแสความคิดของเธอนั่นเอง

ตัวอย่างต่อไปนี้ แสดงให้เห็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่แคลริสสากำลังเดินไปรอรถประจำทาง ระหว่างนั้น เธอก็ย้อนกลับไปคิดถึงเหตุการณ์ในอดีตซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะนิสัยทั่วๆไปของปีเตอร์ วอลช์ อดีตคนรักของเธอ

She could remember scene after scene at Bourton - Peter furious; Hugh not, of course, his match in any way, but still not a positive imbecile as Peter made out; not a mere barber's block. When his old mother wanted him to give up shooting or to takeher th Bath* he did it, without a word; he was really unselfish, and as for saying as Peter did, that he had no heart, no brain,nothing but the manners nad breeding of an English gentleman, that was only her dear Peter at his worst; and he could be intolerable; the could be impossible; but adorable; to walk with on a morning like this. [92]

จากนั้น เหตุการณ์ก็ตัดกลับมาปัจจุบันอีกครั้ง เป็นฉากเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแคลริสสาในขณะนั้นที่ผู้เล่าบรรยายให้เห็นต้นไม้ที่มีใบเขียวชอุ่ม ภาพมารดาให้นมบุตร หรือการส่งโทรเลข เป็นต้น

(June had drawn out every leaf on the trees. The mothers of Pimlico gave suck to their young. Messages were passing from the Fleet to the Admiralty.) [93]

---

[92] Virginia Woolf , Mrs.Dalloway ,p.7.

[93] Ibid.,p.8.

ต่อมาเป็นความคิดต่อเนื่องเกี่ยวกับปีเตอร์ที่จิตใจของแคลริสสาย้อนกลับไปคิดถึง

For they might be parted for hundreds of years, she and Peter;she never wrote a leeter and hes were dry sticks; but suddinly it would come over her, if he were with me now what would he say?---some days, some sights bringing him back to her calmly, without the old bitterness; which perhaps was the reward of having cared for people;they came back in the middle of at St.James's Park on a fine morning---indeed they did.[94]

จากนั้น เราจะได้อยู่ในความคิดของแคลริสสาต่อไปว่า เธอคิดถูกแล้วที่ไม่ตกลงใจแต่งงานกับปีเตอร์ เพราะคงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันไม่ได้ตลอดรอดฝั่ง แล้วแคลริสสาก็หวนนึกถึงวันที่เธอทะเลาะอย่างแตกหักกับปีเตอร์ที่สวนเล็กๆใกล้น้ำพุ เธอยังจำความรู้สึกเจ็บปวดได้ และแคริลสสารู้สึกว่า เธอยังคงโกรธเคืองปีเตอร์อยู่จนบัดนี้ นับตั้งแต่รู้ว่าเขาไปแต่งงานกับผู้หญิงที่ประเทศอินเดีย

และภาพเหตุการณ์ก็ย้อนกลับมาปัจจุบันเมื่อแคลริสสามาถึงประตูสวนสาธารณะเพื่อยืนคอยรถเมล์

She reach the park gates. She stood for a moment; looking the omnibus at piccadilly.[95]

แต่แล้วก็ย้อนกลับไปสู่ภาพเหตุการณ์ในอดีตอีกครั้ง แคลริสสานึกถึงสถานที่ต่างๆที่เธอเคยไปและได้พบผู้คนมากมาย

Devonshire House, Bath House, the house with the China cockatoo, she had seen them all lit up once; and remembered Sylvia, Fred, Sally Seton- such hosts of people; and dancing all night; and the wagos plodding past to market; and driving home across the Park[96]

---

[94] Ibid.

[95] Ibid.,p.9..

[96] Ibid.,p.10.

เราจะเห็นแล้วว่า แคลริสสาวนเวียนอยู่ในห้วงกระแสสำนึกเกือบจะตลอดเวลา จะหลุดมาสู่โลกปัจจุบันก็เพียงช่วงสั้นๆเท่านั้น ทำให้วูล์ฟต้องใช้กลวิธีการตัดต่อฉากและการย้อนเวลาควบคู่กันไปอย่างแทบจะแยกจากกันไม่ได้ เหตุการณ์ในปัจจุบันและอดีตจึงถูกตัดสลับกันไปมาอยู่ตลอดเวลา

ในนวนิยายแนวกระแสสำนึกเรื่อง To the Lighthouse ก็เช่นเดียวกัน วูล์ฟยังคงใช้กลวิธีการตัดต่อฉากและการย้อนเวลา เมื่อต้องการแสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตของตัวละครหนึ่งๆที่เหมือนจะจมอยู่กับกระแสสำนึกของตนเองมากกว่าเหตุการณ์ภายนอก เช่น ห้วงกระแสสำนึกของตัวละครลิลี บริสโค ผู้อ่านได้ถูกพาเข้าไปในโลกภายในความคิดของเธอ ที่มองออกไปยังชายหาดพร้อมทั้งหวนคิดว่า ครั้งหนึ่งเธอเคยมานั่งเล่นกับนางแรมเซย์ คุยเรื่องต่างๆมากมาย ผู้อ่านจะเห็นภาพเหตุการณ์ในอดีตมากมายถูกตัดต่อเข้ามาสลับกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่ลิลีกำลังวาดภาพอยู่ เหตุการณ์ในปัจจุบันจะเป็นฉากสั้นๆ คล้ายช่วงพักเพื่อจะได้เปลี่ยนเป็นเหตุการณ์อื่นๆต่อไป ตัวอย่าง เช่น ฉากที่ลิลีออกมาวาดภาพ เมื่อเธอหวนรำลึกถึงนางแรมเซย์ที่เสียชีวิตไปแล้ว ภาพความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่งของนางแรมเซย์ที่กำลังนั่งคิดอะไรเงียบๆ ก็ถูกตัดต่อเข้ามาซ้อนทับภาพของลิลีในปัจจุบันที่กำลังยืนวาดภาพอยู่ทันที

'D'you remember?' she felt inclined to ask him as she passed him, thinking again of Mrs. Ramsay on the beach; the cask bobbing up and down; and the pages flying. Why,after all these years had that survived, ringed round, lit up, visible to the last detail, with all before it blank and all after it blank, for miles and and miles? [97]

จากนั้น ภาพก็ตัดกลับมาสู่ปัจจุบันอีกครั้ง เราจะเห็นภาพลิลีเดินมาพิจารณาภาพเขียนของเธอและจุ่มพู่กันลงไปในจานสี

Lily. . . turning back reluctantly again, to her canvas. ... And she began to lay on a red, a ray, and she began to model her way into the hollow there. [98]

---

[97] Virginia Woolf , To the Lighthouse , p.151.

[98] Ibid.

และก็ย้อนกลับไปสู่อดีตอีก ซึ่งก็ยังคงเป็นความคิดเกี่ยวกับนางแรมเซย์อยู่เช่นเดิม

เราจะสังเกตเห็นการเปลี่ยนฉากจากปัจจุบันย้อนกลับไปสู่อดีตได้อย่างมีศิลปะราวกับวูล์ฟเป็นจิตรกรด้วยการใช้ประโยคที่ว่า " And as she dipped into the blue paint, she dipped too into the past there. " [99] การใช้พู่กันจุ่มลงไปในสี จึงเหมือนกับการที่ลิลีเริ่มต้นระบายภาพแห่งอดีตให้ผู้อ่านได้เห็นอีกครั้งนั่นเอง

จากเรื่องของนางแรมเซย์ ก็ต่อด้วยเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวเรลีย์ (Rayley) ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเห็นว่า ชีวิตสมรสของพอล (Paul) และ มินตา (Minta) ไม่ประสบความสำเร็จ ต้องเลิกรากันไปในที่สุด และหลังจากนั้นก็เป็นเรื่องของวิลเลียม แบงส์ต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ

จะเห็นได้ว่า กลวิธีการตัดต่อฉากและย้อนเวลานั้น เป็นกลวิธีแนวกระแสสำนึกที่นอกจากจะใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงระบบการทำงานของจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีแล้ว ในขณะเดียวกัน เรายังได้เห็นชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับกระแสสำนึกอย่างชัดเจนอีกด้วย กล่าวคือ ขณะที่เวลาภายนอกเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ นั้น เวลาภายในกระแสสำนึกของตัวละครกลับยืดและหดได้อย่างอิสระเช่นกัน

วิลเลียม โฟล์คเนอร์ก็ใช้กลวิธีการตัดต่อฉากและการย้อนเวลาในการแสดงถึงโลกภายในของตัวละครที่หมกมุ่นอยู่ในความคิดของตนเองตลอดเวลาเช่นกัน ฉากเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันถูกตัดต่อสลับกันอยู่ตลอดเวลา เราจะเห็นเหตุการณ์ในอดีตฉากแล้วฉากเล่าถูกตัดต่อทับซ้อนกันมาเรื่อยๆ และเห็นได้ชัดในนวนิยายเรื่อง The Sound and the Fury การใช้กลวิธีการตัดต่อฉากและการย้อนเวลาในส่วนของเบนจีและเควนตินจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือมีการตัดต่อฉากย้อนเวลาทั้งปัจจุบันและอดีตสลับกันไปมาโดยตลอด อีกทั้งยังไม่มีลำดับต่อเนื่อง ไม่มีความชัดเจนในเรื่องของช่วงเวลาเพราะผู้เล่าทั้งสองต่างก็หมกมุ่นอยู่ในห้วงความคิดของตัวเองจนไม่ตระหนัก ใส่ใจกับเหตุการณ์ภายนอก แต่ภาพย้อนอดีตในกระแสสำนึกของเบนจีจะเป็นภาพของการเคลื่อนไหวและคำสนทนาโดยตลอด ดังตัวอย่างต่อไปนี้ซึ่งเป็นฉากที่เบนจีกับแคดดีอยู่ในห้องของมารดา เพื่อจะกล่าวราตรีสวัสดิ์กับเธอ

Versh set me down and we went into mother's room. There was a fire. It was rising and falling on the walls. There was another fire in the mirror. I could smell the sickness. It was a cloth folded on Mother's head. Her hair was on the pillow. The fire didn't reach it, but it shone on her hand, where her rings were jumping.

---

[99] Ibid.,p.152.

"Come and tell Mother goodnight." Caddy said. We went to the bed. The fire went out of the morror. Father got up from the bed and lifted me up and Mother put her hand on my head.[100]

จากนั้น ภาพก็ถูกตัดไปอีกฉากหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คล้ายๆกัน แต่เราจะไม่ทราบว่าเกิดขึ้นในเวลาใด

Father stood and watched us go past. We could hear Mother in her room. Caddy said "Hush." Jason was still climbing the staers. He had his hands in his pockets.

"You all must be good tonight." Father said. "And be quiet, so you wont disturb other."

"We'll be quiet." Caddy said. "You must be quiet now, Jason." she said. We tiptoed.[101]

ต่อมาก็เป็นฉากเหตุการณ์ในอดีตอีกครั้ง ซึ่งก็เป็นฉากที่มีความคล้ายคลึงกับฉากที่เราได้เห็นก่อนหน้านี้ แต่เราก็ไม่ทราบว่าเป็นช่วงเวลาใดอีกเช่นกัน

We could hear the roof. I could see the firein the mirror too. Caddy lifted me again.

"Come on, now" she said. "then you can come back to the fire. Hush now."

"Candace." Mother said.

"Hush, Bengy." Caddy said. "Mother wants you a minute. Like a good boy. Then you can come back. Bengy."[102]

การใช้กลวิธีตัดต่อฉากและการย้อนเวลาในลักษณะนี้ ทำให้มองเห็นได้ชัดว่า โลกของเบนจีมีเพียงมิติเดียว การตัดต่อฉากเหตุการณ์สลับระหว่างปัจจุบันและอดีตในตอนของเบนจี ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า ปัจจุบันไม่มีความสำคัญสำหรับเบนจีมากเท่ากับอดีต โฟล์คเนอร์แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันเป็นเพียงเหตุกาการณ์บางอย่างที่ผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัสของเขาเท่านั้น แต่ไม่มีค่า

---

[100] William Faulkner , The Sound and the Fury, p.75.

[101] Ibid., p.76.

[102] Ibid.

ควรแก่การจดจำเลย อดีตที่มีแคดดีต่างหากคือโลกของเบนจี เพราะจากตอนของเบนจี เราจะเห็นว่าเกือบทุกฉากที่ตัดต่อย้อนกลับไปในอดีตนั้น ล้วนแต่มีชื่อของแคดดี หรือความทรงจำเกี่ยวกับแคดดีเป็นส่วนมาก และไฟล์คเนอร์ยังจงใจที่จะสร้างให้ฉากบางฉากเกิดซ้ำซ้อนกัน และตัดต่อสลับกันไปมาในช่วงเวลาเดียวกันอีกด้วย เพื่อแสดงให้เห็นความประทับใจที่ตรึงอยู่ในใจของเบนจี โดยไม่มีเงื่อนไขทางด้านเวลามาขวางกั้นได้

ในส่วนของเควนตินนั้น เนื่องจากเขาจะหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่ตลอดเวลา จากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง บางครั้งความทรงจำบางอย่างอาจจะแวบเข้ามาและจางหายไปอย่างรวดเร็ว การใช้กลวิธีการตัดต่อจึงทำให้เราเห็นภาพความคิดที่ปรากฏเพียงชั่ววินาที ก่อนจะมีภาพอื่นแทรกเข้ามาซ้อน โดยบ่อยครั้งที่เราจะเห็นว่าภาพที่ถูกตัดต่อแทรกเข้ามาใหม่นั้น หาความเกี่ยวข้องกับภาพความคิดก่อนหน้านี้ไม่ได้ หรืออาจเป็นฉากที่มีแต่คำสนทนาที่ปะติดปะต่อเรื่องราวไม่ได้ ฉากย้อนเวลากลับไปอดีตเช่นนี้จะตัดต่อสลับกับปัจจุบันช่วงสั้นๆ และบางครั้ง ฉากในอดีตจะมีหลายฉากจนเราไม่รู้ว่าเป็นอดีตช่วงไหน เหตุการณ์ใดเกิดก่อน-หลัง เพราะไฟล์คเนอร์จะตัดต่อฉากในอดีตสลับไปมาเช่นเดียวกับในส่วนของเบนจี ซึ่งแสดงให้เห็นความหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตัวเองตลอดเวลานั่นเอง เช่น ฉากที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นภาพปล่องไฟจะปรากฏเพียงชั่วพริบตาเดียวเท่านั้น

I still see the smoke stack.[103]

จากนั้น ก็จะเป็นความคิดที่แทรกเข้ามา ซึ่งเป็นภาพที่ผู้อ่านจะไม่เข้าใจว่า หมายถึงอะไร เพราะเป็นเพียงภาพความคิดที่แทรกเข้ามาเท่านั้น

that's where the water would be,heading out the sea and the peaceful grettoes. Tumbling peacefully they would and when He said rise only the flat irons.[104]

ต่อมา เป็นเหตุการณ์ในอดีตซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวเควนตินและเวอร์ช

---

[103] Ibid.,p.139.

[104] Ibid.

when Versh and I hunted all day we wouldn,t take take any lunch,and at twelve oclock I'd get hungry.I stayed hungry until about one,then all of a sudden I'd even forget that I wasn't hungry anymore.[105]

ต่อจากความคิดนี้ ก็จะเป็นภาพจากความทรงจำที่แทรกเข้ามา ปะปนกับเรื่องราวของแคดดี ซึ่งเราจะเห็นว่า เป็นภาพที่เริ่มบิดเบี้ยว ไม่รู้เรื่อง โดยสังเกตจากการใช้คำศัพท์ที่ผิด เช่น คำว่า " arm-chair " กลายเป็น "chair-arm" และ การวางรูปประโยคและคำที่ผิดที่ผิดทาง เป็นต้น

The street lamps go down the hill then heard the car go down the hill. The chair-arm flat cool smooth under my forehead shaping the chair the nose seen You've got fever I felt it yesterday it's like being near a stove.

Dont touch me.

Caddy you cant do it if you are sick. That blackguard.

I've got to marry somebody. *Then they told me the bone would have to be broken again*[106]

และเหตุการณ์ในปัจจุบันก็แทรกกลับเข้ามา ในความคิดของเควนติน

At last I couldn't see the smoke stack. The road went beside a wall. Trees leaned over the wall, sprayed with sunlight.[107]

จะเห็นว่า การตัดต่อและย้อนเวลาในกรณีนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่า เวลาได้ดำเนินไปอย่างเชื่องช้า เนื่องจากว่า ตัวละครหมกมุ่นอยู่ในความคิดของตนเอง แม้จะมีการตัดต่อสลับกันระหว่างเหตุการณ์ปัจจุบันภายนอกและภายในกระแสสำนึกก็ตาม แต่ความคิดของตัวละครก็จะเน้นอยู่ที่ความคิดในกระแสสำนึก ซึ่งไหลกลับไปกลับมาอย่างรวดเร็วจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่อง

---

[105] Ibid.

[106] Ibid.

[107] Ibid.

หนึ่ง หรือเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยเกือบจะไม่รับรู้ถึงเหตุการณ์ปัจจุบันรอบตัวของตัวละครเลย

2. เมื่อเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน

เมื่อเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน 2 เหตุการณ์ในช่วงเวลาเดียวกัน เป็นกลวิธีการตัดต่อฉากที่จะพบในนวนิยายแนวกระแสสำนึกของวูล์ฟบ่อยครั้งกว่าของโฟล์คเนอร์ เนื่องจากผู้เล่าของวูล์ฟเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 3 จึงมองเห็นเหตุการณ์ได้ทุกด้าน ไม่จำกัดขอบเขต ดังเราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ใน To the Lighthouse นั้น หลายครั้งที่วูล์ฟใช้กลวิธีการตัดต่อฉากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน สลับกันไปมา ทำให้ผู้อ่านมองเห็นเหตุการณ์หลายๆเหตุการณ์ได้ ราวกับวูล์ฟได้ยืดมิติของเวลาออกเป็นเส้นตรง แล้วจับเหตุการณ์เหล่านั้นวางเรียงลงบนเส้นแห่งเวลา แล้วค่อยๆคัดเลือกภาพเหตุการณ์ทีละฉาก ทีละช่วงมาแสดงให้ผู้อ่านเห็นอย่างรอบคอบระมัดระวัง โดยเฉพาะในตอนสุดท้ายที่มีชื่อว่า "The Lighthouse" เราจะเห็นฉากเหตุการณ์ของลิลีที่บ้านพักตากอากาศถูกจับตัดต่อสลับกับฉากในเรือของครอบครัวแรมเซย์อยู่ตลอดทั้งตอน และที่จะขาดเสียมิได้คือ การย้อนเวลาในห้วงกระแสสำนึกของตัวละครควบคู่ไปกับฉากปัจจุบัน และเราจะสังเกตเห็นความพยายามของเวอร์จิเนีย วูล์ฟที่พยายามจะแสดงให้เห็นโลกอีกโลกหนึ่งของตัวละคร โดยวูล์ฟได้แบ่งบทบาทของตัวละครเป็นส่วนเล็กๆแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ดังนั้น ลิลีกับโลกภายในกระแสความคิดของเธอจึงเป็นเสมือนโลกส่วนตัวอีกโลกหนึ่งที่ถูกตัดขาดจากโลกของตัวละครอื่น เช่น นายแรมเซย์ และเจมส์ เป็นต้น และเมื่อโลกของลิลีถูกตัดออกไป ก็จะเห็นโลกของตัวละครอื่นเข้ามาแทนที่ ซึ่งผู้อ่านจะสังเกตว่า นั่นการเริ่มต้นตอนอื่นๆต่อมานั่นเอง อาจกล่าวได้ว่า วูล์ฟต้องการแบ่งโลกส่วนตัวของแต่ละคนให้แยกจากกันโดยไม่ปะปนกัน แต่ก็ยังมีการเชื่อมต่อความคิดหรือฉากเหตุการณ์เพื่อนำไปสู่ตอนอื่นๆ ได้โดยไม่เป็นการตัดฉากที่ห้วนฉับพลันจนเกินไป นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่การใช้การตัดต่อฉากตัดสลับเหตุการณ์ของตัวละครอื่นๆเท่านั้น ยังมีการใช้การย้อนเวลาเข้ามาควบคู่อีกด้วย เช่น เราจะเห็นในส่วนที่ 1 ของตอนที่ชื่อว่า "The Lighthouse" ที่เริ่มต้นจากตัวละครลิลีตื่นขึ้นมาตอนเช้า และพบว่า ครอบครัวแรมเซย์เดินทางไปประภาคารแล้ว จากนั้น เหตุการณ์ก็ถูกตัดย้อนกลับไปยังอดีตคืนวานที่ลิลีพบนายแรมเซย์เอะอะปึงปังเช่นเคย และเธอได้เลี่ยงออกมาเพราะนึกได้ว่าตนเองวาดรูปค้างไว้ ต่อมา ผู้อ่านจะพบฉากของนายแรมเซย์ที่พอรู้ว่าไม่มีใครอยู่ในบ้าน ก็เดินออกมาข้างนอกบ้าง เมื่อเขาพบลิลีกำลังวาดรูปอยู่ จึงยืนดู การกระทำของนายแรมเซย์คือสิ่งที่เชื่อมเข้ากับส่วนต่อมานั่นเอง

ในส่วนที่ 2 เราจะเห็นภาพความคิดของนายแรมเซย์และลิลีตัดสลับกันไปมา และเราจะอยู่ในโลกของลิลีจนกระทั่งจบตอนที่ 3 ซึ่งจะจบด้วยภาพของลิลีที่เฝ้าชะเง้อมองหาเรือที่ครอบครัวแรมเซย์ใช้เดินทาง จากนั้น ก็จะตัดฉากมาที่ครอบครัวแรมเซย์ในเรือบ้างซึ่งก็จะเป็นการเริ่มต้นตอนที่ 4 พอดี

ในส่วนที่ 4 นี้ เราจะพบฉากที่เจมส์(James)และแคม(Cam) นั่งมองดูบิดาอย่างครุ่นคิด แล้วก็จะหยุดที่ความคิดของแคมที่คิดเรื่องของนายแรมเซย์และวูล์ฟจะตัดเข้าสู่ส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นฉากต่อเนื่องมาจากตอนที่ 3 ที่ลิลีกำลังคาดคะเนว่าเรืออยู่ตรงส่วนใดของทะเล และใจของลิลีก็เริ่มย้อนกลับไปคิดถึงอดีตอีก จากเรื่องของนางแรมเซย์ ก็เป็นเรื่องของพอล(Paul) และมินตา(Minta) ลิลีนึกอยากให้นางแรมเซย์มาปรากฏตัวต่อหน้าเธอด้วยความคิดถึงจับใจ และส่วนที่ 5 นี้ก็จบตอนที่ลิลีตะโกนร้องเรียกชื่อของนางแรมเซย์

ตลอดทั้งเรื่อง วูล์ฟจะตัดต่อฉากและย้อนเวลาควบคู่สลับกันไปเช่นนี้ ซึ่งอันที่จริงวูล์ฟก็เคยใช้กลวิธีดังกล่าวนี้มาบ้างแล้วในเรื่อง Mrs.Dalloway เพียงแต่ว่าใน Mrs.Dalloway นั้นไม่มีการแบ่งออกเป็นตอนๆแต่จะดำเนินเรื่องติดต่อกันไปตลอดซึ่งก็ก่อให้เกิดความรู้สึกราวกับผู้อ่านกำลังอยู่ในห้วงกระแสสำนึกและห้วงเวลาที่ไหลผ่านไปเรื่อยๆ อย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่การแบ่งเป็นตอนเป็นบทย่อยเช่นในเรื่อง To The Lighthouse นั้น จะให้ความรู้สึกที่กระชับขึ้น เป็นสัดเป็นส่วนมากขึ้น

แต่ทว่าเราแทบจะไม่พบการตัดต่อฉากในกรณีเช่นนี้จากนวนิยายแนวกระแสสำนึกทั้ง 2 เรื่องของวิลเลียม โฟล์คเนอร์เลย เนื่องจากข้อจำกัดของมุมมองนั่นเอง ใน The Sound and the Fury และ As I Lay Dying ผู้เล่าล้วนเป็นผู้เล่าบุรุษที่ 1 ที่มีความสามารถในการรับรู้จำกัดเฉพาะเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองเท่านั้น ไม่สามารถล่วงรู้ไปถึงเหตุการณ์ที่ตนไม่ได้อยู่ร่วมได้ แต่อย่างไรก็ตาม เราสามารถจะเห็นการตัดต่อฉากในกรณีเช่นนี้ในบางครั้งจากส่วนที่ 4 ของ The Sound and the Fury ซึ่งมีผู้เล่าบุรุษที่ 3 แบบขนบนิยมซึ่งล่วงรู้เหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดในช่วงเวลาเดียวกัน เราจึงสามารถเห็นการตัดต่อฉากเหตุการณ์ 2 ฉากในเวลาเดียวกันได้ ตัวอย่างเช่นฉากที่เหตุการณ์ในบ้านตระกูลคอมป์สันที่เจสันพบว่า เควนติน บุตรสาวของแคดดีแอบขโมยเงินในห้องของเขาไป เจสันโกรธมากและรีบตามออกไป จากนั้นดิลซีก็พาเบนจีมาที่โบสถ์ และเมื่อกลับบ้านก็พบว่าเจสันยังไม่กลับ แต่ในขณะเดียวกันนั้น ผู้เล่าก็ตัดฉากมาสู่เหตุการณ์ที่เจสันกำลังประสบอยู่ ซึ่งเราทราบได้ว่า เป็นเหตุการณ์ในช่วงเวลาเดียวกันจาก ประโยคที่บอกว่า “ในเวลาเดียวกัน เขาอยู่ห่างออกไปอีกยี่สิบไมล์ “ นั่นเอง

3. เมื่อเหตุการณ์หนึ่งมีผู้เล่าหรือผู้สังเกตการณ์มากกว่า 1 คน

การตัดต่อฉากในกรณีนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนมากจาก Mrs.Dallaway ซึ่งเราจะเห็นว่า วูล์ฟตัดต่อฉากที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสลับกันไปมาจากมุมมองของตัวละครหนึ่งไปยังมุมมองของตัวละครหนึ่งที่อยู่ในสถานที่เดียวกัน ฉากดังกล่าวคือ ฉากเครื่องบิน

Suddenly Mrs. Coates looked up into the sky. The sound of an aeroplane bored ominously into the ears of the crowd. There it was coming over the trees, letting out white smole from behind, which curled and twisted, actually writing something! making letters in the sky! Everyone looked up. ...

'Blaxo,' said Mrs. Coates in a strained, awestricked voice, gazing strainght up, and her baby, lying stiff and white in her arms, gazed straight up.[108]

แต่แล้ว มุมมองก็เปลี่ยนไปที่ตัวละครอีกตัวหนึ่งคือ นางเบลชลีย์(Mrs.Bletchley) และนายโบว์ลีย์(Mr. Bowley)

'Kreemo,' murmured Mrs. Bletchley, like a sleepwalker. With his hat held out perfactly still in his hand, Mr. Bowley gazed straight up.

All down the Mall people were standing and looking up into the sky.

As they looked the whole world became perfectly silent, and a flight of gulls crossed the sky, first one gull leading, then another, and in this extraordinary silence and peace, in this pallor, in this purity, bells struck eleven times, the cloud foding up there among the gulls.

The aeroplane turned and raced and swooped exactly where it liked, swiftly, freely, like a skater -

'That's an E,' said Mrs. Bletchley -

or a dancer -

'It's toffee,' murmured Mr. Bowley- ...[109]

---

[108] Virginia Woolf , Mrs.Dalloway, p.15.

[109] Ibid.,p.27.

จากนั้นจึงได้ตัดภาพกลับมาที่ตัวละครสำคัญ คือ ลูเครเซีย ที่พยายามชักชวนเซพทิมุสให้ดูเหตุการณ์บนท้องฟ้า

Lucrezia Warren Smith, sitting by her husband's side on a seat in Regent's Park in the Broad Walk, looked up. 'Look, look, Septimus!' she cried. ...

So, thought Septimus, looking up, they are signalling to me.[110]

จากการตัดต่อฉากลักษณะเช่นนี้ เราจะมองเห็นความได้เปรียบของผู้เล่าแบบบุรุษที่3 ที่สามารถแสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกันได้ ในขณะที่ผู้เล่าแบบบุรุษที่ 1 จะมีข้อจำกัดในการรับรู้เหตุการณ์อื่นนอกเหนือไปจากความคิดของตนเอง ดังเช่นที่เราเกือบจะไม่พบฉากเหตุการณ์เดียวกันจากผู้เล่าทั้ง 3 ของ The Sound and the Fury และ As I Lay Dying เลย แต่อย่างไรก็ตาม เราก็จะเห็นการใช้กลวิธีตัดต่อฉากแบบนี้อยู่บ้างในเหตุการณ์หนึ่งที่ถูกมองผ่านสายตาของผู้เล่าหลายคน ซึ่งอาจเป็นช่วงประทับใจสั้นๆที่ไม่มีรายละเอียดชัดเจน ขึ้นอยู่กับจุดสนใจที่อาจต่างกันไป เช่น ฉากวันแต่งงานของแคดดี ในเรื่อง The Sound and the Fury ซึ่งปรากฏอยู่หลายครั้งในตอนของเบนจี

Quentin said, " You stay right here.Dont you go away until I get back. "

" Me and Benjy go to wedding. " T.P. said. " Whooey. "[111]

และอีกฉากหนึ่งคือฉากที่พวกเขาดื่มเหล้าแอะเมา

We drank the sassprilluh and T.P. pushed the bottle through the lattice, under the house, and went away. I could her hear them in the the parlor and I clawed my hands againt the wall. T.P. dragged the box. he fell down, and he began to laugh. he lay there, laughing into the grass. he got up and and dragged the box under window, trying not to laught.[112]

---

[110] Ibid.

[111] Ibid., p.24.

[112] Ibid.

และจะเป็นเพียงความคิดชั่วขณะที่แทรกเข้ามาในตอนของเควนติน โดยเฉพาะวลีที่ที ฟีร้องว่า " วู้อี้" ซึ่งกลายมาเป็นความคิดที่ผสมผสานกับเสียงของหลุยส์ซึ่งกำลังร้องเรียกสุนัขอยู่

When he called the in the sounded just like the horn he carried slung on his shoulder and never used, but clerer, mellower, as through his voice were a part of drakness and silence, coiling out of it, coiling into it again. WhoOoooo.WhoOoooo. WhoOooooooooooooooo.[113]

ในเรื่อง As I Lay Dying ชั่วขณะหนึ่งที่คอรากำลังครุ่นคิดเกี่ยวกับครอบครัวบันเดรน จากนั้น ภาพความคิดก็ตัดมาที่คาร์ลทันทีที่เขาเข้ามาหยุดยืนที่ประตูห้องของแม่ และได้ยินดิวอี เดลล์ร้องถาม

...Except Darl. ...

It was Darl. He come to the door and stood there, looking at his dying mother. He just looked at her, and I felt the bounteous love of the Lord again and His mercy.

"What you want, Darl?" Dewey Dell said, not stopping the fan, speaking up quick, keeping even him from her. He didn't answer.

He just stood and looked at his dying mother, his heart too full for words.[114]

ซึ่งก็เป็นช่วงเวลาเดียวกัน สถานการณ์เดียวกันที่ตัวละครอีกคนหนึ่งรายงาน คือ ดิวอี เดลล์ ก่อนที่ผู้อ่านจะพบภาพของคาร์ลตรงประตูจากความคิดของดิวอี เดลล์ เธอกำลังครุ่นคิดกับเรื่องที่เธอลอบไปมีความสัมพันธ์กับคนรักชื่อเลฟ (Lafe) และคาร์ลรู้ความสัมพันธ์นี้ ขณะที่เธอกำลังคิดอยู่ ภาพของคาร์ลจะถูกตัดแทรกเข้ามาอย่างกระทันหัน เช่นเดียวกับกรณีของคอรานั่นเอง

He stands in the door, looking at her.

"What you want, Darl?" I say.

"She is going to die," he says. And old turkey-buzzard Tull coming to watch her die but I can fool them.[115]

---

[113] Ibid. p.142.

[114] William Faulkner, As I Lay Dying ,p. 354.

จะเห็นได้ชัดว่า จากกรณีนี้ของโฟล์คเนอร์ มุมมองแบบตูร์ เดอ ฟอร์ซ (Tour de Force) จะมีผลต่อกลวิธีการตัดต่อฉากด้วย เพราะโฟล์คเนอร์จะไม่สามารถตัดต่อฉากไปมาระหว่างตัวละครแต่ละคนในแต่ละช่วงเวลาหนึ่งได้แบบที่วูล์ฟทำ แต่ตัวละครจะรายงานเหตุการณ์เมื่อถึงรอบของตนเองเท่านั้น ดังนั้น แม้จะเป็นเหตุการณ์ที่ประสบอยู่ร่วมกัน แต่บางครั้ง จะมีความแตกต่างจากภาพที่ปรากฏในความคิดของตัวละครบ้าง ขึ้นอยู่กับจุดสนใจ หรือช่วงประทับใจของตัวละครแต่ละคน เช่น เหตุการณ์ที่ครอบครัวบันเดรนพยายามพาเกวียนบรรทุกโลงศพของแม่ข้ามแม่น้ำ แต่สะพานหัก โลงศพของแม่จึงลอยไปตามน้ำ แต่บรรดาลูกๆก็ช่วยกันอย่างเต็มที่ ขณะที่ลูกชายคนเล็กที่ชื่อวาร์ดามาน จะวิ่งตะโกนอย่างตกใจอยู่บนฝั่งแม่น้ำ การกระทำของเด็กชายจะเป็นสิ่งที่ทุกคนพูดถึง ในขณะที่เหตุการณ์อื่นๆ อาจจะถูกละเลยไป เช่น คาร์ลซึ่งจะเล่าเหตุการณ์นี้โดยไม่พูดถึงโลงศพของแม่ที่ลอยไปตามกระแสน้ำเลย ทั้งที่เหตุการณ์ค่อนข้างวิกฤต น่าตื่นเต้น แต่ผู้อ่านจะรู้สึกว่าคาร์ลกลับมีความนิ่งสงบอย่างประหลาด ภาพที่ปรากฏจึงไม่สร้างความน่าตกใจมากนัก แต่วาร์ดามานกลับเล่าด้วยความหวาดกลัว ภาพที่ปรากฏจึงวุ่นวาย สับสนจนเหมือนกับจะควบคุมเหตุการณ์ไม่ได้ และเขาจะเน้นไปที่การกระทำของคาร์ลเป็นหลัก ผู้อ่านจะเห็นภาพของคาร์ลอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เวอร์นอน ทูลก็จะเล่าเหตุการณ์นี้เช่นกัน แต่จะเป็นการเล่าย้อนกลับไปในอดีต ไม่ใช่ปัจจุบัน โดยทูลจะเน้นไปที่ภาพการกระทำของแคชและจูเวลที่พยายามจะดึงโลงของแม่ขึ้นมาบนฝั่ง จนทำให้ตัวแคชต้องได้รับบาดเจ็บ แต่ในที่สุด คนทั้งหมดก็ช่วยกันกู้เกวียนและโลงศพขึ้นมาบนฝั่งได้เป็นผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เราจะเห็นได้ว่า กลวิธีการตัดต่อและย้อนเวลานั้น เป็นกลวิธีที่แสดงให้เราเห็นถึงความสัมพันธ์ของกระแสสำนึกกับเวลาได้อย่างชัดเจนในแง่ของการยืดขยายของเวลาในกระแสสำนึกหรือแม้แต่การหยุดเวลาก็ตาม จากการใช้กลวิธีดังกล่าวในทั้ง 3 กรณี คือ กรณีแรก เมื่อตัวละครหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง นักประพันธ์ทั้งสองใช้การตัดต่อและการย้อนเวลาสลับกันไปมา แต่จะเน้นที่การย้อนเวลาในอดีตมากกว่าปัจจุบันซึ่งจะตัดกลับมาเป็นช่วงสั้นๆ การใช้กลวิธีเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกราวกับว่า เวลาภายนอกได้หยุดนิ่งไปชั่วขณะ ส่วนในกรณีที่2 และ3 คือเมื่อเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน หรือมีผู้สังเกตการณ์มากกว่า 1 คน เราจะเห็นได้ชัดเจนว่า กรณีเหล่านี้จะเกิดกับนวนิยายของวูล์ฟที่ใช้มุมมองแบบบุรุษที่3 ซึ่งเอื้ออำนวยให้มีการตัดต่อฉากเหตุการณ์ต่างๆสลับกันไปมาพร้อมกันได้ ซึ่งก็ทำให้เกิดความรู้สึกเช่น

---

[115] Ibid.

กันว่าเวลาได้ค่อยๆคืบคลานไปอย่างช้าๆ เนื่องจากผู้อ่านมีโอกาสได้เห็นฉากเหตุการณ์เดียวกันจากต่างมุมมองซ้ำไปซ้ำมาอยู่อย่างนั้นนั่นเอง ซึ่งแตกต่างจากนวนิยายของโฟล์คเนอร์ที่เราแทบจะไม่เห็นการตัดต่อแบบนี้ เนื่องจากถูกจำกัดด้วยมุมมองแบบบุรุษที่1 อันทำให้นวนิยายของโฟล์คเนอร์ไม่มีการตัดต่อฉากเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเปรียบเทียบ กลวิธีการประพันธ์แนวกระแสสำนึกทั้ง 3 วิธี อันได้แก่ การเล่าเรื่อง การใช้ภาษาตลอดจนการตัดต่อและย้อนเวลาของ เวอร์จิเนีย วูล์ฟและวิลเลียม โฟล์คเนอร์นั้น ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่านักประพันธ์ทั้งสองต่างก็มีกลวิธีการประพันธ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน และกลวิธีการประพันธ์เหล่านี้นี่เองที่ทำให้นวนิยายแนวกระแสสำนึกของพวกเขามีรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งเราจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบในบทต่อไปถึงผลของการนำกลวิธีการประพันธ์เหล่านี้มาใช้นำเสนอโครงเรื่อง แก่นเรื่อง และตัวละคร